

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Α΄.
ΑΡΙΘ. 10

Ἐν Πειραιεὶ Φεβρουάριος
1884

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΜΑΤΑ

ΥΠΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ
Γ΄.

Σουλιώται, πρώτη πολιορκία Μεσολογγίου,
Μάρκος Βότσαρης.

(συνέχεια τοῦ ἐν ἀριθ. 9, σελ. 131).

«Ἡ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκστρατεία τοῦ Μουσταφᾶ πασῶ Σκόνδρα. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1823 διετάχθη παρὰ τοῦ σουλτάνου ὁ Μουσταφᾶ πασῶ Σκόνδρα νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν ἀποστατῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἀγράφων καὶ ὁ Ὁμέρ πασῶ Βιργιωνῆς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἄρτας· ὁ δὲ Κιουτάγιας καὶ ὁ Ἰσμαήλ πασῶ Πλιάσας διετάχθησαν καὶ ἀπέρασαν εἰς Θεσσαλίαν, ὅπου ἐφθάσαμεν εἰς Λάρισσαν ὃ Ἰουνίου καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐπῆγεν νὰ πολεμήσῃ τὸ Τρίκερι τῆς Θεσσαλομαγνησίας. Ὁ δὲ Σκόνδρας ἐλθὼν πρὸς τὰ μέσα Ἰουνίου εἰς τὰ Τρίκαλα ἐτοποθετήθη εἰς τὸ χωρίον Πουλιάνα ἀπέχον περίπου μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, ὅπου ἐστάθη 25 ἡμέρας, καὶ ἐστειλεν νὰ προσκαλέσῃ τοὺς προκρίτους τῶν Ἀγράφων καὶ τὸν Καραϊσκάκη νὰ πάγουν νὰ τὸν προσκυνήσουν ὑποσχόμενος ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ τὰ λοιπὰ. Ὁ δὲ Καραϊσκάκης ἀπήντησεν ὅτι τὰ Ἀγραφα καὶ αὐτὸς εἶναι προσκυνημένα εἰς τὸ ντεβλέτι καὶ ἔχει καὶ τὸν μουρασιλέν ἀπὸ τὸν πρῶν βεζύρη τῆς Θεσσαλίας νὰ εἶνε καπετᾶνος τῶν Ἀγράφων καὶ νὰ προσφυλάττῃ τὴν ἐπαρ-

χίαν ταύτην ἀπὸ ἀποστάτας Ἑλλήνας· πλὴν δὲν ἤμπορουν νὰ πηγαίνουν νὰ τὸν προσκυνήσουν προσωπικῶς, ἐπειδὴ κατὰ τὰ 1821 εἶχαν ἀποστατήσῃ καὶ ἡ ἐπαρχία τῶν Ἀγράφων καὶ αὐτὸς, καὶ ὡς ἐκ τούτου φοβοῦνται νὰ παρρησιασθοῦν ἐμπρὸς τοῦ ἐν ὄσφ ὑπάρχει ὁ πόλεμος τῶν Ἑλλήνων, πλὴν τοῦ ὑπόσχονται καὶ ἀπὸ μέρος τῆς ἐπαρχίας καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅτι θὰ εἶνε πάντοτε πιστοὶ εἰς τὸ ντεβλέτι καὶ νὰ μὴν ὑποπεύῃ καμίαν βλάβην εἰς τὸν στρατὸν τοῦ ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἀγράφων, καὶ ἦτον καλὸν νὰ περάσῃ μὲ ὄλον τὸν στρατὸν τοῦ διὰ τοῦ κάμπου τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ Δομοκοῦ καὶ τῆς Ὑπάτης ὅπου εἶνε ὁ τόπος εὐκολοδιάβατος, εἰ δὲ διὰ τῶν Ἀγράφων εἶνε καὶ ὁ τόπος ὀρεινὸς καὶ δύσβατος καὶ ἀπὸ τροφᾶς θὰ λάβουν μεγίστην ἔλλειψιν καὶ ὁ λαὸς θὰ φοβηθῇ καὶ θὰ σκορπίσουν ἀπὸ τὰ χωριά των καὶ ἄλλοι θὰ χάνονται μέσα εἰς τοὺς λόγγους καὶ ἄλλοι θὰ περάσουν εἰς τοὺς ἀποστάτας· τὸν παρακάλεσε πρὸς τούτοις νὰ τοῦ ξανανέωσῃ τὸν μουρασιλέν διὰ τὸ καπενταλίμι τῶν Ἀγράφων. Ὁ δὲ Σκόνδρας τοῦ ἀπήντησεν «Ἐμένα μὲ λέγουν Μουσταφᾶ πασῶ Σκόνδρα, καὶ ὅποιος ἐμπιστευθῇ νὰ προσκυνήσῃ εἰς ἐμὲ θὰ πάγῃ τὸ κεράλι τὸ δικό μου πρῶτα καὶ ἔπειτα θὰ βλαφθῇ ἐκεῖνος εἰς τὸ νύχι· αὐτὰ τὰ δελπουρλίγια νὰ τὰ μεταχειρίζεσθε μὲ τοὺς χαλτούπιδες (δελπουρλίγια εἶνε δολιότητες τῆς ἀλώπεκος), οἱ ὅποιοι κάμνουν τοιαύτας δολιότητας. Ἡ ἔρχεσθε νὰ προσκυνήσητε ἢ ἐτοιμασθῆτε νὰ πολεμήσητε». Καὶ ἀνέβη ἀπὸ τὴν Πουλιάναν εἰς τὴν Νευρόπολιν τῶν Ἀγράφων ἀπέχον πέντε ὥρας ἐδώθεν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα. Ἦτον ὄλος ὁ στρατὸς τοῦ Σκόνδρα ἕως δέκα τρεῖς χιλιάδες. Ἡμεῖς δὲ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν Λάρισσαν

μέ τον Ίσμαήλ πασιζ Πλιάσαν, ἐδιετάχθη ὁ Ίσμαήλ πασιζ νά πύχη ὑπό τήν ὀδηγίαν τοῦ Σκόνδρα. Ἐφθάσαμεν τήν 26 Ἰουλίου ἡμέραν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τήν Νευρόπολιν, ὅπου ἠύραμεν τόν Σκόνδρα πασιζν καί ἄλλα τινά μπουλούκια (σωματίδια) Ἀλβανῶν ὥστε ὅλον τὸ στρατόπεδον δὲν ἐφθάνε τὰς 14 χιλιάδας. Ἀλλὰ πρὶν φθάσωμεν ἡμεῖς εἰς Νευρόπολιν, ὁ Σκόνδρα πασιζ εἶχε βγάλη ἀποσπάσματα νά προχωρήσουν εἰς τὰ Ἄγραφα καί ὅπου εὔρουν σώματα στρατιωτικῶν νά ἀντισταθοῦν νά τὰ πολεμήσουν, τὸν δὲ λαόν νά τοὺς προσκαλοῦν εἰς ὑποταγὴν ὑποσχόμενοι εἰς αὐτοὺς ἀσφάλειαν ζωῆς κτλ. Ὁ δὲ Καραϊσκάκης ἦ δίοτι δὲν εἶχε δύναμι νά ἀντιπαραταχθῆ εἰς πόλεμον ἢ δίοτι δὲν ἤθελεν νά φανερωθῆ ἀποστάτης ἐπῆρε τὸ ὑπὸ τήν ὀδηγίαν του στρατιωτικὸν σῶμα καί ἀπεσύρθη ἀπὸ τὰ Ἄγραφα εἰς τὰς Χελιδόνας, βουνὰ τοῦ Σοβολάκου καί οὕτως τὰ σταλέντα ἀποσπάσματα τοῦ Σκόνδρα μὴ εὐρόντες οὔτε στρατιωτικὰ σώματα νά πολεμήσουν οὔτε λαόν νά προσκυνήσῃ, προχωροῦντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὁ λαὸς βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς πλησιάζοντας ἐφευγον εἰς τὰ ὄρη· οἱ δὲ Τούρκοι βλέποντες τὸν λαόν φεύγοντα τὸν θεωροῦσαν ἀποστάτην, καί ἔτσι πολλοὶ Ἕλληνας ἐσκαθώθησαν, καί πολλὰ χωρὶά ἐλεηλατήθησαν μόνον ὁ γέρο Τζιάκας ἀπὸ Μοναστηράκι χωρίον τοῦ δήμου Ἀγραζίων ἐννενηκοντοῦτης, ὡς ἔλεγαν, ἔπιασε μίαν ὄχυνρὴν θέσιν εἰς τὰ βουνὰ τὰ λεγόμενα Παλούκια μὲ τριάκοντα περίπου ὀπλισμένους καί ὀπισθοδρόμησαν τοὺς Τούρκους, ἐγλύττωσαν καί πολλὰς οἰκογενείας, ὅπου ἐπῆγαν εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν. Μαθὼν δὲ ὁ Σκόνδρας ὅτι τὸ στρατεύμα του δὲν ἠῦρεν ἀποστάτας νά πολεμήσῃ, ἀλλὰ λεηλατεῖ τὰ χωρία καί σκαθώνει τοὺς βαγιάδες φεύγοντας, ἔστειλε τὸν θεῖόν του Ντζελακλεντὴν μπέγη Ὀχρην τὸν ὅποιον εἶχε καί κεχαγιά μπέγη εἰς ὅλον τὸν στρατὸν του νά συναζῆ τὰ ἀποσπάσματα, ὅπου ἦτον εἰς τὰ Ἄγραφα καί νά προχωρήσῃ εἰς τὸ Καρπενῆσι. Καί ἦλθεν ὁ Ντζελακλεντὴν μπέγης μὲ ὡς ἐγγιστα πέντε χιλιάδες· ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ Κεφαλόβρυσον ἕως χιλίους Λατίνους καί διακοσίους Τούρκους καί εἰς ἄλλην μίαν θέσιν ὀκακασίους. Καί αἱ δύο αὐταὶ αἱ θέσεις ἀπέχον ἀπὸ τὸ Καρπενῆσι ἕως μίαν ὥραν. Ὅθεν οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Μάρκον Μπότζαρην, (ἐκτός τῶν Ἀκαρνάνων, οἱ ὅποιοι ἐπερίμεναν τὸν Ὁμέρ πασιζ ὅπου ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Ἄρταν καί δὲν ἤμποροῦσαν νά ἀφήσουν τὰς οἰκογενείας των εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Τούρκων, καί ὁ Καραϊσκάκης δὲν ἐσυμμιέθεξεν εὐρισκόμενος εἰς τὰς Χελιδόνας) ἐπέσιον εἰς τοὺς εἰς Κεφαλόβρυσον τοποθετημένους Τούρκους τὴν νύχτα τῆς πέμπτης πρὸς τὴν παρασκευῆν, ἐνάτης πρὸς τὴν δεκάτην Αὐγούστου. Καί κατὰ πρώτην προσβολὴν οἱ γκέικιδες ἐφυγαν ἄσπλοι ὑπὲρ τοὺς ἐξακοσίους καί πῆγαν εἰς τὸ Καρπενῆσι, τὰ δὲ ὄπλα των τὰ πῆραν οἱ Ἕλληνες· οἱ λοιποὶ ἐπίσθησαν ἀπὸ ἔρματα καί πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Ἕλληνας ὥστε νά ἤμπορέσουν

νά ἀποσυρθοῦν ἀσφαλῶς καί αὐτοί. Ὁ δὲ Μάρκος περιφερόμενος εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης καί δίδων ὀδηγίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, τὸν ἐπλήρωσαν θανατηφόρα τινὲς γκέικιδες ὅπου εἶχαν πιασμένην μίαν ληθιά, καί ἀντιπολεμοῦσαν μὲ τοὺς Ἕλληνας· ἐτουφέκισαν ἐκεῖ ὅπου ἦκουσαν τὰς ἡμιλίαις καί εἶδαν ὅπου τοὺς ἐπλησίαζαν· καί κατὰ δυστυχίαν ἐβαρέθη ὁ Μάρκος, τὸν ὅποιον τὸν ἄρπαξεν εἰς τὰς ἀγκάλας ὁ ἐξάδελφος του Θανάσης Τούσια Μπότσαρης, ὅστις καθὼς ἦτον ἀτρόμητος κατὰ τὴν ψυχὴν, ἦτον εὔρωστος καί εἰς τὸ σῶμα, καί μὲ τοὺς παρευρεθέντας ἐκεῖ τὸν εὐγαλαν ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς μάχης. Καί οἱ μὲν γκέικιδες ἦσαν εὐκαιρίαν καί ἐφυγον διὰ τὸ Καρπενῆσι, καί οἱ Ἕλληνες ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς θέσεις των τὸ δὲ πτώμα τοῦ Μάρκου τὸ ἔστειλαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον. Ἡ νίκη αὕτη, ἂν δὲν σκοτώωνταν ὁ Μάρκος, ἦθελε φέρει καλὸν ἀποτέλεσμα εἰς τοὺς Ἕλληνας, δίοτι, ἐμφυχωσόμενοι οἱ Ἕλληνες, πιθανώτατον εἶνε ὅτι ἤθελαν χαλάρωσιν καί τοὺς ἐν Καρπενῆσι Τούρκους καί οὕτω νά φέρουν ἐμπόδιον καί εἰς τὸν ἐρχομὸν τοῦ Σκόνδρα, ὅπου ἦτον εἰς τὴν Νευρόπολιν μὲ τὸν ἐπίλοιπον στρατὸν ἕως ἐννέα χιλιάδες. Ὁ δὲ Σκόνδρας, πρὶν μάθωμεν τὸν πόλεμον αὐτὸν, τὴν δωδεκάτην Αὐγούστου ἐκατέβημεν εἰς τὸν κάμπον τῆς Θεσσαλίας καί ἐστρατοπέδευσεν εἰς τινὰ τουρκοχώριον ἀπ' ἐκεῖ τὴν 13 ἐπῆγμεν εἰς τοῦ Τζιακαμάσι πέραν τοῦ Δομοκοῦ 4 ὥρας τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦλθε πεζὸς ἀπὸ τὸν Ντζελακλεντὴν μπέγη μὲ γράμματα διὰ τὸν πόλεμον τοῦ Μάρκου, ἀλλὰ χωρὶς νά φανερώσων τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου· τὸ πρωτὸ εἰς τὰς 14 ἦλθε καί ἄλλος πεζός, τὸν ὅποιον ἔστειλαν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καί ἐφανερώσαν καί τὸν ἀφορισμὸν τῶν ἐδικῶν των καί τὸν σκοτωμὸν τοῦ Μάρκου. Εἰς τὴν σκηπὴν τοῦ Σκόνδρα ἦτον καί ὁ Ίσμαήλ πασιζ Πλιάσας, ὁ Σεφετὴν πασιζ Γιακώβας, ὁ Κασάν μπέγη-Ντιμπρας γαμπρός τοῦ Σκόνδρα καί ἄλλοι τινές. Μαθόντες λοιπὸν τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου μὲ ἀναστεναγμὸν εἶπεν ὁ Ίσμαήλ πασιζ «Γιαζικ, Γιαζικ Ἡτιλητρίμ καί Οὐχούμπ Γκαχαντουγγιάγια (κρίμα κρῖμα τοιοῦτο παλληκάρι ὅπου ἐχάθη ἀπὸ τὸν κόσμον) ὁ δὲ Χασάν μπέγη Ντιμπρας ἔχων τὸν τουρκικὸν φανατισμὸν καί μὴ γνωρίζων ἄλλον κόσμον ἀπὸ τὴν πατρίδα του, εἶπεν εἰς τὸν Ίσμαήλ πασιζ, «Οὐ ἄχ χελμὸς πάσιζα σεφέ οὐβρά κισύρς (φαρμακῶνεσαι πασιζ γιὰτὶ ἐσκοτώθη ὁ Ῥωμιός); Ὁ δὲ Ίσμαήλ πασιζ τοῦ ἀπήντησε «Δὲν πικραίνομαι δίοτι ἐσκοτώθη ὁ Ῥωμιός· ἐγὼ ἐπιθυμῶ ἢ Ῥωμιός ἢ Τούρκος ὅποιος εἶνε ἀποστάτης τοῦ ντεβλετιοῦ, νά γείνη στάχτη ἀλλὰ πικραίνομαι ὅπου ἐχάθη ἓνα παλληκάρι ἀπὸ τὸν κόσμον ὅπου καί αὐτὴ ἡ ἰδία Ἀρβανιτῆ συντρόφος τοῦ Μάρκου πολλὰ σπανίως γεννᾷ. Καί ἐσὺ Χασάν μπέγη, ἂν ἐγνώριζες τὸν Μάρκον, ἦθελες λυπηθῆ περισσύτερον ἀπὸ ἐμέ» (θεωροῦν τὴν Ἀλβανίαν ὡς μητέραν τῆς ἀνδρίας)».

(ἀκολουθεῖ)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ἐν Βερολίῳ ἀρχαιολογικὴ εἰσαίρια μάλιστα περὶ τῶν Μυκηναίων ἀρχαιοτήτων.

(συνέχεια καί τέλος).

Τροποποιήσας ὁ ἀγορεύων ἔνθεν μὲν διὰ τὴν φειδῶ τοῦ χώρου, ἔνθεν δὲ καί δι' ὀχυρωτικὸς λόγους τὴν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρξίν κατωτέρω τειχίσματος τῆς πόλεως, ὃ ἐν τούτοις περιέχει μέρους αὐτῆς, ἐξῆρεν, ὅτι τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καθόλου ἐπιβεβαιούται ἐκεῖ ὅπου ἐζήτει αὐτὸ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ στρατιώτου. Εὐρέθησαν λοιπὸν μετ' ἀναφορᾶς πρὸς τὸ ἀναπαρσταθὲν τεῖχος τῆς πόλεως δύο θολωτοὶ τάφοι ἐνδοθεν καί ἐξωθεν αὐτοῦ, ἀναλογία, ἣτις διὰ τὴν εἰδήσιν τοῦ Παιουσανίου περὶ τῆς θέσεως τῶν τάφων τῶν Ἀτρειδῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἔχει σημασίαν, ὅσον ἐν τούτῳ ἐκείνος πολὺ καλῶς δύναται νά ἐννοῇ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, πάντως δὲ οὐδεμίαν χρεῖα νά ἐννοῇ ἀποκλειστικῶς τὸ τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως.

Ὁ δὲ ῥήτωρ λοιπὸν ἐμνημόνευσεν ὅλην σειράν κατὰ μείζον μέρος τῶς ἀγνώστων ἀποκεχωρισμένων τειχισμάτων, ὡς τὸ πλεῖστον πύργων, ὅτινες ἦσαν ὀχυρωστικῶν ἐπὶ πολυγώνων τετραγώνων. Οἱ αὐτοὶ ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς Μυκήνας ἐξεταζόμενοι παρέχουσι τὴν ἐντύπωσιν μεγαλοπρεποῦς συστήματος ὀχυρώσεως, ὅπερ δίκην τόξου περιέβαλλε τὸ ὅλον περὶ τὰ 2 μίλια μυκηναῖον μέτρον. Κατὰ γὰρ τὸν ἀγορεύοντα κριτὴν δὲν πρόκειται ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀτρειδῶν, ἢ τούτου, ἢ ἐκείνου τοῦ ὀχυρώματος τῆς δίοδου, ἀλλὰ περὶ τούτου ὅτι ἐκάστη τῶν οἰκοδομῶν αὐτῶν ἐνέκλειε χάσμα ἐν τῷ παμμεγέθει ὀχυρώματι, ὃ ἔδωκεν ἐνταῦθα ἢ φύσις εἰς τὰς ἀνάγκαις κατωφερείας τῶν βράχων. Ἡ ἀσυμμετρία ἢ ὑπὸ τοῦ θουκυδίδου εὐρεθεῖσα μεταξὺ τῆς μικρᾶς τοπικῆς ἐκτάσεως τῆς τῶν Ἀτρειδῶν ἀκροπόλεως καί τῆς παγκοσμοϊστορικῆς αὐτῆς σημασίας αἰρεται, ἐάν τις τὰς Μυκήνας ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ θεωρήσῃ ὡς μέρος τοῦ ὅλου.

Πρὸς τεκμηρίωσιν τοῦ ἡμοειδοῦς τῶν περιτειχισμάτων τῆς Τίρυνθος καί Μυκηναίων ἐξῆρεν ὁ ῥήτωρ ἐν πρώτοις, ὅτι καί τὸ μυκηναῖον τεῖχος ὀχυρωστικὸν κατὰ τὸ ἴδιον μέτρον εἰς ἐρυθρὸν κυκλώπειον ῥυθμὸν τῆς πρώτης ἐποχῆς, ἦγον ὡς τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθος ἐξ ἀξέστου ὀγκολίθων. Καί ὅπου ἐν Μυκήναις δεῖκνυται ἐξεσμένοι ὀγκολίθοι δὲν περιλαμβάνουσι πως τὸ τεῖχος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πάχος, ἀλλὰ πρόκειται ἐνθάδε μόνον περὶ

1) Ὁ φιλόσοφος οὗτος συγγραφεὺς τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν προομίῳ (κερ. 10) ἀποφάνεται, ὅτι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δέον νά μὴ κρίνη τις τὸ μέγεθος καί τὴν δύναμιν τῶν πόλεων, δίοτι οὕτως ἦθελεν ἀπιστῆ καί ὡς παράδειγμα μνημονεύει τὰς Μυκήνας καί τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων.

ἐξωτερικοῦ ἐπικαλύμματος. Τὸ ἐπικάλυμμα αὐτό, ὃ προῆλθε τόσον ἐκ στρατιωτικῆς ἀνάγκης πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν τοῦ τεῖχους ἐναντίον ἀναρρηχέσεων εἰς διαπερόντως ἐπίκαιρα χωρία (οἶον πύλας καί πύργους), ὅσον ἐκ τῆς σπουδῆς πρὸς μνημειακὴν ἐκτύλιξιν μεγαλοπρεπείας, εἶναι οὐσιωδῶς ἕλασσον, ἢ ὅσον τῶς ὑπέλαθον δίοτι ἐν συνόλῳ οὐδὲ τὸ τριτημόριον τοῦ ὅλου μήκους τοῦ τεῖχους περιβάλλεται ξηστοῖς ὀγκολίθοις. Ἡ δὲ περίστασις, καθ' ἣν τὸ τυρινθιον τεῖχος οὐδὲν ἔχνος περιέχει τοῦ μάλλον ἀνεπτυγμένου αὐτοῦ ῥυθμοῦ τῆς οἰκοδομίας, καταδεικνύει αὐτὸν οὕτω ἰδιάζοντα τῇ πρώτῃ ἐκείνῃ οἰκοδομικῇ περιόδῳ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰποκεχωρισμένα κτίσματα τῶν ὀχυρωμάτων ὀχυροδομήθησαν μικροῦ δειν ἅπαντα κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς β'. ἐποχῆς, δυνάμεθα ἐνταῦθεν νά συμπεράνωμεν, ὅτι πρῶτον διὰ τῶν Πελοπιδῶν ἐδόθη τὰς τεichoδομίας τῶν Μυκηναίων ἢ ἐπιθετικῆ ἐκείνῃ τάσις ἐπὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνάχου. Καί κατὰ τὰς οἰκοδομίας τῶν στοῶν ὑπάρχει παντελὴς ταυτότης ἐν τοῖς περιβάλοις τῆς Τίρυνθος καί Μυκηναίων. Κατεδείχθη δὲ καὶ ὅτι καί τὸ Μυκηναῖον τεῖχος ἔχει κατὰ τὰ διαπερόντως ἐξέχοντα χωρὶς διπλοῦν τειχίσμα, καθάπερ ἡ Τίρυνς καί ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑψηλοτέρῳ τείχει στοὰς κατὰ μήκος, ἐξ ὧν ἡ φρουρὰ ἠδύνατο πρὸς εὐχερῆ χειρισμὸν τῶν τηλεμάχων ὀπλων νά προβαίη εἰς τὸ ἐξωκαταμεινότερον τεῖχος.

Αἱ δὲ ἀμφοτέραις τοῖς περιβάλοις τοξοειδεῖς ὑποσθύραι αἱ ἐγκαρσίως διὰ τοῦ κυρίου προχώματος ἐρμηνεύονται πύλαι ἐπεκδρομῆς, δι' ἃς εἰκοτολογικῶς (ὡς δὲ ἡλιό το σωζόμενον ἡμικυκλοειδὲς ἀμυντικὸν πρόχωμα ἐπὶ τοῖς πρόποσι τοῦ τυρινθίου τεῖχους) παρομοία βεβαίως ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ. Αἱ δὲ θύραι αὐταὶ ἐπεκδρομῆς ἦσαν ἀπαραίτητοι ἕνεκα τῶν εὐαριθμῶν πυλῶν δι' ἐποχῆν, ἣτις καί τοι οὐδεμίαν ἐπιὸχυρωστικὴν τάφρον ἐγίνωσκον, οὐδὲν ἦπτον, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ περὶ τὴν Τροίαν μάχην, τὴν ἄμυναν τῶν τειχισμάτων ἐπετέλει κατ' ἐξοχὴν ἐν ἐπιθετικῇ ἐννοίᾳ. Τελευτῶν ὁ ἀγορεύων διεφώτισε τὴν ἀμοιβαίαν σχέσιν τοῦ μεγάλου πρὸς ὑποστήριξιν τεῖχους ἐπ' ἀνατολὰς τῆς πύλης τῶν λεόντων, τοῦ ἐκ πλακῶν περιβάλου καί τοῦ ἐπὶ δυσμᾶς τοῦ αὐτοῦ κειμένου συγκεντρωτικοῦ τόξου τοῦ περιτειχίσματος ἐπὶ τῇ προθέσει ὅπως ἐνταῦθεν πορίσθαι συμπέρασμα περὶ τῆς ἡλικίας τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σηλειμάννου ἀναχωσθέντων τάφρων. Καί διὰ μὲν τὸ ὑποσηρίζον τεῖχος ἀπεδέξατο ὁ ῥήτωρ, ὅτι κατὰ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τῆς ἀκροπόλεως τοιοῦτος ἐγένετο ὁ σκοπός, τουτέστι τεῖχος πρὸς ὑποστήριξιν, τὰ φρέατα ἄρα κατεσκευάσθησαν ἐξ ἀρχῆς ἐν τοῖς βράχοις τοῖς ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως. Τῷ δ' ἐκ πλακῶν περιβάλῳ δὲν δύναται κατὰ τὸν ἀγορεύοντα νά προσνεμηθῆ ἀμυντικὸς χαρακτήρ. Ἐνταῦθεν οὐδεμίαν ἄλλη ἐρμηνεία λείπεται, ἢ ἡ τεμνέουσι, δίοτι ἐν χώρῳ, ὅστις (ὡς δὲ ἡλιό γίνεται ἐκ τῶν πολλῶν κρηπίδων μᾶτων τῶν τευχῶν) περιεῖχε πολυκρήτους κατακίτας, ὁ τόπος

ταφής ὁ ἐκ τῆς παραδόσεως καθιερωμένος ἐδεῖτο ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ μὴ καθηγιασμένου κύκλου. Τούτου ἕνεκα ὁ περίβολος αὐτὸς ἔχει τὴν εἰσοδὸν ἐκ τοῦ μέρους τῆς πύλης τῶν λεόντων. Κατὰ τὸν ῥήτορα ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐκ πλακῶν τούτου περιβάλλου (ὅστις χωρίζει τὰς γωνίας τῶν φρεάτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν δέον νὰ ἦναι νεώτερος αὐτῶν) ἐγένετο ἐν δευτέρᾳ ἐποχῇ μετὰ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἕνεκα τούτου τὸ περιτειχισμὰ ἐπὶ τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τοῦ ἐκ πλακῶν περιβάλλου προσεξετείνετο ὀλίγον τι πρὸς δυσμὰς ὅπως κατορθῶται ἡ κατασκευὴ δρόμου περιπολίας ἐν μέσῳ τοῦ περιτειχισματος καὶ τοῦ ὑποστηρίζοντος τειχεύματος τοῦ ἐκ πλακῶν περιβάλλου. Καὶ ἡ περίστασις περὶ τοῦ ὅτι τὸ περιτειχισμὰ ἐπὶ τῷ χωρίῳ τούτῳ περιεβάλλετο πρὸς τὰ ἔξω διὰ πολυγώνων ὀγκολίθων ὑποδεικνύει ὡσαύτως τὴν β'. ἐποχὴν. Διὰ δὲ τὴν ἡλικίαν τῶν τάφων συνάγεται ἐκ τῆς τοιαύτης συναφείας, ὅτι οὗτοι εἶναι μὲν νεώτεροι τῆς ἀρχαίας οἰκοδομίας τῆς τῶν Περσείδων ἀκροπόλεως, ἀρχαιότεροι ὅμως, ἢ ὁ ἐκ πλακῶν περίβολος καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἀχώριστον συγκεντρωτικὸν τόξον τοῦ περιτειχισματος, ἄρα μετὰ μείζονος τῆς πιθανότητος θετέοι εἰς τὴν τῶν Περσείδων, ἢ εἰς τὴν τῶν Πελοπιδῶν περίδοον. Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Σηλεϊμάννου ἐκδηλωθεῖσαν εἰσαίσιαν, ὅτι τὰ πρὸς νότον τοῦ ἐκ πλακῶν περιβάλλου εὐρισκόμενα ἴγνη τειχῶν ἐχρησίμευσάν ποτε ὡς κρηπιδομάκτα εἰς τὰν ἀκρόπολιν τῶν Ἀτρειδῶν ἐτεκμείρατο ὁ ἀγορεύων μετ' ὀρθοπότησεως, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως καταδεικνύμενα μεγαλοπρεπῆ θεμέλια τειχῶν καὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέρη εἰκοτολογούσιν αὐτόθι τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀνακτόρων.

Ἐξ ἐπιμέτρου ὁ κ. Κούρτιος ὠμίλησέ τινα περὶ τῶν «ἐκτύπων τῶν δύο συστημάτων τῶν ἀετωμάτων τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός.» Ἐπ' οὐδεμίαν σφαίρα τῆς μνημειογνωσίας κατὰ τὸν ἀγορεύοντα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Βιγκελμάννου εἰργάσαντο οἱ ἐπαίοντες καὶ τηλικαῦτα ἀπηνέγκαντο τάποτελέσματα, ὡς ἐπὶ τῶν τῆς ναοδομίας παρ' Ἑλλήσι καὶ τῆς πλαστικῆς τῶν ἱερῶν. Ἐνθάδε τοῦ λόγου ἐμνημόνευσεν ὁ ῥήτωρ, ὅτι ὁ Βιγκελμάννος αὐτὸς οὐδεμίαν ἰδέαν ἔσχε περὶ ἀετωμάτων ἑλληνικοῦ ἱεροῦ· διότι πρῶτον μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τοῦ 1811 κατορθώθη τέλει ἡ ἀποκατάστασις ὅλου συστήματος αὐτοῦ, καθάπερ τὸ αἰγυπτιακὸν δυτικὸν αἰτωμα ἐφελυτογενήθη ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τοῦ Θωρβάλδεν. Ὅθεν νέαν ἐποχὴν ἐπὶ τῆς σφαίρας αὐτῆς μνηύει ἡ ἀποκαλύψις τῆς Ὀλυμπίας, ἡ παραδοῦσα οὐκ ἐλάσσονα τῶν τριῶν ἐν ὅλῳ ἐντελῶν συστημάτων τῶν ἀετωμάτων, τουτέστι τὰ τῶν Μεγαρέων θησαυροῦ καὶ ἀμφοτέρως τὰς συνθέσεις τῶν ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. Ἡ σπουδαιότης δὲ τῶν δύο τελευταίων συνίσταται ἐν τούτῳ ἅ) ὅτι αὐτὰ ταῦτα ἦδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἦσαν ἀκριβῶς περιγεγραμμένα ἐργα περιεπεπληρωμένων ἀριστοτεχνῶν β) ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ἀκριβῶς καθωρι-

σμένοι χρόνον καὶ μάλιστα εἰς τὴν πασῶν σπουδαιότατην περίδοον ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς πλαστικῆς, ἥτοι εἰς τὴν πρώτην πεντηκονταετηρίδα τοῦ ε. π. Χ. αἰῶνος γ) ὅτι μὴ σκοπούμενης ὅλης τῆς συγγένειας τοῦ ῥυθμοῦ οὐδὲν ἦν δεικνύουσι τὴν μεγίστην διαφορότητα πρὸς ἄλληλα καὶ δ) ὅτι κατέστησαν θέμα δημοσίου διαγωνισμοῦ. Ἡ δὲ λέξις ἀκρωτήρια (περὶ ἧς διελάθωμεν ἐν τῇ διατριβῇ ἡμῶν ἐν ἀριθ. 4,006 τοῦ «Διῶνος») ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέον νὰ περιορισθῇ κατὰ τὸν Κούρτιον ἐπὶ τῆς διακοσμῆσεως τῶν ἄκρων τῶν ἀετωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν αὐτῶν τούτων, ἀλλὰ τουναντίον σημαίνει τὰς πλαστικὰς ἐργασίας ἐν τῷ τυμπάνῳ καὶ ἐπὶ τοῦ τυμπάνου. Καὶ παρὰ Παυσανίαν ὑπάρχει ἐτι παράδοσις, καθ' ἣν ὁ δημιουργὸς τοῦ δυτικοῦ ἀετωματος ἠξιώθη τοῦ δευτέρου ἐπάθλου (τὰ μὲν δὲ ἔμπροσθεν (ἐν τοῖς ἀετωμαῖς ἐστὶ Παιωνίου, γένος ἐκ Μένδης τῆς Θρακίας, τὰ δὲ ὀπίσθεν αὐτῶν Ἀλικμῆνους ἀνδρὸς ἡλικίαν τε κατὰ Φειδίαν καὶ δευτερεῖα ἐνεγκαμένου σοφίας ἐν ποίησιν ἀγαλμάτων). Τελευτῶν δ' ἀγορεύων καταστήσας ἐμφανῆ τὴν ἐν δυσὶν ἐκτύποις τῶν ἀετωμάτων ὁμοφωνίαν καὶ τὴν διαφορότητα τῶν δύο συνθέσεων κατέλυσε ἐν τούτῳ τὸν λόγον.

Ἐν Ἀθήναις Δεκεμβρίῳ τελευτῶντι, 1882.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΑ ΦΥΤΑ.

(συνέχ. ἴδε προηγ. φύλλον)

Ἄλλὰ προώδευσε σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ἄνθρωπος. Ἐποπλασάσασε τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἀνάγκας του καὶ πρὸς πλήρωσιν αὐτῶν ὑπεδούλωσεν ἐαυτῷ τὴν τε ἔμφυχον καὶ ψυχον κτίσιν. Τὰ ἀπλούστατα φυλλώματα, δι' ὧν περιέβαλλε τὴν γυμνότητά του, μετεβλήθησαν εἰς πολυτελῆ ἐνδύματα, τὰ ὅποια ἐπορίσθη κατεργασθεῖς χόρτα καὶ τρίχας ζῴων αἰ πτωχικῆ καὶ αὐτοῦ καλλύθει μετεμορφώθησαν εἰς μέγαρα μεγαλοπρεπῆ. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο· ὁ ἄνθρωπος διανοήθη νὰ θέσῃ τὸν πόδα του καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ διαπλευσῇ αὐτὴν, διὸ ὁ διωρατικὸς αὐτοῦ νοῦς ἐπενόησε τὰ πλοῖα καὶ τὴν ὕλην λαμβάνων ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ βασιλείου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συγκοινωνεῖ ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρων τῆς γῆς ἡμῶν μετὰ τῶν ἡμῶν. Ὁ ἄνθρωπος προώδευσε γιγαντικῶς ὁ ἄνθρωπος ἐποπλασάσασε τὰς ἀνάγκας του. Εἰς τὰς μεταβολὰς λοιπὸν ταύτας, ἃς ὑπέστη ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐν γένει τὸ ζωικὸν βασιλεῖον μέχρι σήμερον, τὸ φυτικὸν βασιλεῖον δὲν ἔμεινε βεβαίως ἀμέτοχον. Εἰς ποῖαν ἐν τούτοις ἄρα γε κατάστασιν

εὐρίσκεται σήμερον; Βεβαίως—ἀποκρίνονται τὰ πράγματα—εἰς πολλῶν ἤττονα θέσιν τῆς πάλας. Ἐλλειψίς πληθώρας ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι, χρησιμοποίησις τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μεταβολὴ αὐτοῦ εἰς βαθμὸν ἀνεπίδεκτον βλαστήσεως καὶ μυρία ἄλλα συνθήκαι, ἀντίκεινται τῇ ἀναπτύξει καὶ ἐξαπλώσει τοῦ φυτικοῦ βασιλείου σήμερον. Ἐκεῖ ἔνθα ἄλλοτε πικνωτάτα ἔθαλλον δάση, σήμερον εὐμεγέθη ἀνάκτορα ὑψοῦνται, καὶ ἄρματα καὶ σιδηρόδρομοι καταστρέφουσι τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους καὶ καταλίπουσι γυμνῆν, ξηράν, ἀχμηράν, ἀνυδρον τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, ἔνθα οὐδ' ἔχνος βλαστήσεως νάναφανῆ τολμᾷ. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕψη τῶν ὄρεων, ἐκεῖ ἔνθα ἔπρεπε ἐλευθέρᾳ παντός κωλύματος νὰ θάλλῃ ἡ ἄνθησις, κάκει, ὅτε μὲν τοῦ ὑλοτόμου ὁ πέλεκυς, ὅτε δὲ βανδαλικὴ χεὶρ, σπειρούσα τὸ πῦρ πρὸς ἐκδίκησιν ἀγενῶν παθῶν, καταστρέφει τὴν ἀπέραντον φυτείαν καὶ βλέπομεν ἐν τῷ κόσμῳ οὕτω πληθύνει φαλακρῶν ὄρεων, οἳ οὐ σπανίζουσιν ἀτυχῶς ἐν Ἑλλάδι, πρὸς καταστροφὴν καὶ μεταβολὴν τοῦ κλίματος καὶ τῶν διαθέσεων τῆς ἀτμοσφαιρας. Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα τὰντίπαλα στοιχεῖα τὸ φυτικὸν βασιλεῖον ἀπλοῖ ὅπου δύναται τὴν εὐεργητικὴν αὐτοῦ σκιά. Μυριάδες σπερμάτων φερόμενα ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀποταμιεύονται ἐν τῇ γῇ καὶ ἄλλοθι καὶ μετὰ τὰς πρώτας τοῦ μετοπώρου βροχῆς παχεῖα βλάστησις ἀναθάλλει πανταχοῦ καλύπτουσα πάσαν τὴν γῆν. Οὕτω δ' ἐν ὀνεία φυλλώματα ἀναδίδουσι τὰ δένδρα, παχεῖα πόα καὶ πολυώνυμα χόρτα καλύπτουσι τὰς ἐκτάσεις τῶν ἀγρῶν. Χαίρον τότε τὸ ποιμνιον, μετὰ γλυκίων βελασμάτων διασπείρεται ἀνὰ τὴν πλουσίαν βοσκήν, ἀντλοῦν ζῶν ἀπὸ τῆς βιοδοτείας γῆς καὶ ἡ πτωχὴ γραικὴ συνάξει, ἐκλέγουσα, εὐχυμα χόρτα, τὰ ὅποια θάποτε λίσσει τῇ ἐσπέρᾳ τὸ λιτὸν τῶν τέκνων ἢ ἐγγόνων τῆς δεῖπνον. Ἐν ᾧ ὅμως, ὡς εἶπομεν, πολλοὺς σήμερον τοὺς ἐχθροὺς κέκτηται τὸ φυτικὸν βασιλεῖον, δὲν πρέπει νὰ νησθῶμεν, ὅτι κ' ἐν πολλοῖς πολλῆς τῆς περιθάλψεως κ' ἐπιμελείας ἐτυχεν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Συναισθανόμενος ὁ ἄνθρωπος ὅτι κ' ἐν τῇ ἡμερησίᾳ προσῆ του, καὶ τῇ οἰκοδομῇ τοῦ οἴκου του καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ πλοίου καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις περιστάσεσιν, ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἔχει τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, πρὸς τὸ συμφέρον του αὐτό, ἰδικιτέραν ἐπιστήμην τῶν φυτῶν ὥρισε καὶ ἐπενόησε μυρίους τρόπους τῆς καλλιέργειας αὐτῶν, τὸ μὲν ἐν ἀρθροπότερος συναγᾶν τοὺς καρπούς καὶ λοιπὰς χρήσιμους τῷ βίῳ καὶ ἀπαραίτητους ὕλας, τὸ δὲ ἵνα τέρψη καὶ παρηγορήσῃ καὶ ἠθικῶς ὠρελήσῃ ἐαυτὸν, διὰ τῆς θέας τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Ἀπαντῶσι λοιπὸν σήμερον ἀπανταχοῦ γῆς κῆποι ἀπέραντοι, ἐν οἷς μετ' ἐπιμελείας καλλιερῶνται πολλὰ τῶν φυτῶν εἶδη, δένδρα καὶ ἄνθη· ἀπαντῶσι σήμερον πανταχοῦ γῆς ἀγροὶ κατάφυτοι δημοτικῶν καρπῶν, ὧν πάντων τὰ προϊόντα, συγκομιζόμενα διὰ τοῦ ἐμπορίου, διαπέμπονται καὶ κυκλοφοροῦνται καὶ τρέφουσι καὶ πλουτίζουν

μυριάδας ἀνθρώπων. Ἐπέλιπεν δ' ἂν ἡμᾶς ὁ χρόνος ἐνταῦθα, ἐὰν ἐπεχειροῦμεν νὰ νενέγκωμεν τοὺς μυρίους τρόπους τῆς καλλιέργειας καὶ πολλαπλασιάσεως τῶν εἰδῶν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἐκάστων ἐν τῷ βίῳ, τὰ ὅποια πάντα ἡ ἐπιστήμη τῆς Γεωργίας καὶ Φυτολογίας ἐκτενῶς καὶ ἰδίᾳ ἐξετάζουσι. Τούτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι σὺν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ἀνθρώπου σήμερον μεγάλως ἐκαλλιερῆθη καὶ ἡ περὶ τὰ φυτὰ ἐπιμέλεια αὐτοῦ, κατανοοῦντος ὁσμημέραι τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν ἐν τῷ καθεκάστην βίῳ.

Οὐχὶ ἄσκοπον ὅμως θεωροῦμεν ἐνταῦθα νὰ νενέγκωμεν ἐν ὀλίγοις καὶ οἴαν ἐξασκεῖ ἐπιρροὴν τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου φύσεως. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, εὐθύς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν ὑπῆρξε ἐκ τῶν χρησιμωτέρων παραγόντων εἰς τὴν περὶ αὐτὸ φύσιν. Αὐτὸ ἐκάθαρε τὴν ἀτμοσφαιραν, αὐτὸ ἐκαλλιέργησε καὶ ἐλίπανε διὰ τῶν ριζῶν καὶ οὐσιῶν του τὸ ἔδαφος, αὐτὸ προσφύλαξεν, ἀπὸ τῶν καυστικῶν τοῦ Ἥλιου ἀκτίνων ἐκτάσεις ἀπείρους τῆς ἡμετέρας γῆς. Ὡστε, ὡς βλέπομεν, οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῆς ἐνοργάνου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνοργάνου φύσεως εὐεργητικῶς ἐπέδρασε τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν. Καὶ νῦν δ' ἐτι, ὅπου δένδρα καὶ δάση, ἐκεῖ ἀτμοσφαιρα καθαρὰ καὶ ὑγιεινῆ, ἐκεῖ ὄμβροι εὐεργητικοὶ καὶ υετοί, ἐκεῖ σκιά καὶ ὄρεος, ἐκεῖ ἔδαφος γόνιμον. Ἐξ ἐναντίου πάλιν ἔνθα ἑλλειψίς δένδρων καὶ δασῶν, ἐκεῖ ἀτμοσφαιρα μεμολυσμένη καὶ νοσηρὰ, ἐκεῖ ἄνομβρία καὶ ξηρασία, ἐκεῖ ἀχμηρότης καὶ πνιγμὸς καὶ ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἄγονον. Αἱ δ' εὐεργητικαὶ τῶν δένδρων ιδιότητες ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου ἀτμοσφαιρας καταφαίνονται ἐκ τῆς πείρας σαφέστατα καὶ καθ' ἐκάστην, δι' ἣ καὶ αἱ σοφαὶ κυβερνήσεις παντοιοτρόπως χρησιμοποιοῦσιν αὐτά, ἥτοι διὰ τῆς δεινροφυτείας, τῶν δημοσίων κήπων, τῆς προστασίας τῶν δασῶν καὶ τῶν τοιούτων. Καὶ ἄρα δὲ μεμολυσμένον, πνέοντα ἐκ νοσηροῦ—ἐλώδους π.χ.—τόπου ἐπὶ τινα πόλιν, ἐσκέφθησαν νὰ καθάρωσι, φυτεύοντες δάση κατὰ τὰ μέρη τῆς διόδου αὐτοῦ καὶ εἶδαν πράγματι, ὅτι ὁ νοσηρὸς ἐκεῖνος ἀήρ, ὁ φέρων τὸ μόλυσμα αἴθνης τοῦ πυρετοῦ εἰς τὴν ἐν λόγῳ πόλιν, διερχόμενος διὰ τοῦ καθαρῆς αὐτοῦ, οὕτως εἶπεῖν, ἀπεξέβαλλε τὰ ἐπιβλαβῆ μόρια καὶ καθαρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἐπιπνέων τὴν ἄνω πόλιν, ἐδώρει αὐτῷ τὴν ὑγιεινὴν ἀντὶ τῆς νόσου. Μεγάλως ἄρα εὐεργεσίας εἰς τὴν καθ' ὅλου φύσιν παρῆσεν καὶ παρέχουσι ὑπὸ γενικὴν ἐποψὴν τὰ φυτὰ καὶ τελευταίως εἰς πολλὰς περιστάσεις δύναται νὰ χρησιμοποιοῦσιν ἐδάφους ἢ πρόκλησιν ὄμβρων εἰς μέρη μαστιζόμενα ὑπὸ τῆς ἀνομβρίας καὶ τὰ παρόμοια.

Ἐκτός ὅμως τῶν γενικῶν τούτων ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου φύσεως εὐεργητικῶν ἐπιδράσεων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, καθ' ἐκάστην—ὡς προσιπομεν—ἀποβαίνει τοῦτο χρήσιμον πρὸς τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον, παρέχον αὐτοῖς μέγα μέρος τῶν

πρός διατήρησιν τῶν εἰδῶν τροφῶν. Ῥίζαι, ριζώματα, φύλλα, καρποί, καυλία δένδρων ἀποτελοῦσιν, ὡς τὰ πολλά, τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων καὶ ἡ Γεωργία καλλιεργούσα καὶ τροποποιούσα τὰ εἶδη, ἄφθονα διαπέμπει, ὡς ἐρέθη, καθ' ἑκάστην τὰ προϊόντα αὐτῆς εἰς τὴν ἐμπορείαν. Ἄνευ τῶν φυτικῶν τροφῶν ἀδύνατος, πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν, θὰ ὑπῆρχεν ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων. Ὡς ἐκ τῆς γῆς τὰ πλείω τούτων ζητοῦσι τὰς τροφὰς αὐτῶν, κ' ἐξ αὐτῆς ζῶσι καὶ αὐξάνονται, ἀπ' αὐτῆς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκζητεῖ τὸν ἄρτον αὐτοῦ καὶ τὰ σιτία καὶ αὐτὸς δὲ ὁ νηπιότης καὶ εὐεργετικὸς οἶνος, ὁ εὐφραίνων, κατὰ τὸν προφητᾶνακτα, τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε ὅπως τοῦ ὠραίου βότρου, ὅστις υπερῆφανος ἐκφέρεται ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐὰν δ' ὁ ἄνθρωπος, μεταβαλὼν τὴν φύσιν αὐτοῦ—εἰ καὶ ζήτημα εἶνε ἀκόμη ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐπρεπε νὰ ἦ φυτοφάγον ἢ σαρκοφάγον ζῶον—εἰ ὁ ἄνθρωπος, λέγω, ζητεῖ πολλάκις τὴν τροφήν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ κατωτέρων ζωϊκῶν ὑπάρξεων, ἐὰν κυρίαν βρῶσιν ἔχει τὰς σάρκας, οὐχ ἥττον συναναμῆγνυσιν αὐτάς μετὰ τῶν φυτικῶν τροφῶν καὶ ἂν δὲν πράξῃ οὕτω, αὐτὴν τὴν ὑγίειαν τότε παρέχει θύμα τῇ ιδιοτροπιᾷ του· διότι ἀπέδειξεν ἡ ἐπιστήμη, ὅτι ζωϊκᾷ τροφᾷ μὴ μηγνύμεναι φυτικαὶς βλάβηρ ἂν ὠφελείας παρέχουσι τῷ ὄργανισμῷ, αἱ δ' ἐκ τῶν ἄγαν σαρκωδῶν τροφῶν νόσοι πολυάριθμοι εἰσιν ἐν τῇ ιατρικῇ. Ἀπολύτως ἐν τούτοις φυτοφάγος νομίζομεν ὅτι δύνανται νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' οὐ μάλιστα, ἡ ἱστορία πολλοὺς ἔρωμενεστάτους λαοὺς ἀναφέρει ὡς τοιοῦτους. Εὐρίσκει ἄλλως, νομίζομεν, ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ φυτῷ, πάντα τὰ ἀναγκασιόυα πρὸς θρέψιν αὐτοῦ στοιχεῖα. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἡμερώτερος, ὡς ἐπιμαρτυροῦσιν ἐνδελεγεῖς παρατηρήσεις, καὶ πρᾶυτερος καὶ ἀνθρωπινώτερος, οὕτως εἶπεν, καθίσταται ἀπὸ τῆς φυτικῆς τροφῆς ὁ ἄνθρωπος, ἀποβάλλων τὰ θηριώδη ἐνστίγματα, ἐν ᾧ ἐξ ἐτέρου ὠμὸς καὶ τραχὺς καὶ ἀγροίκος καθίσταται ἀπὸ τῆς ζωϊκῆς τροφῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία, ἐπιβαλοῦσα ἀποχὴν ἀπὸ τῶν κρεάτων ἐν ὠρισμέναις ὥραις τοῦ ἔτους τοῖς ὁπαδοῖς αὐτῆς, κατὰ λόγον ἐσκέφθη καὶ εἰς ὑψηλοτέρους καὶ εὐγενεστέρους σκοποὺς ἀπέειδεν.

Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ζῆ κατὰ φύσιν καὶ ὑγιῶς ἀπὸ τῶν τροφῶν ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον αἱ λειτουργίαι τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ ἐκδηλοῦνται καὶ ἐκφάνονται ἐρρυθμῶς, καὶ κανονικῶς ἢ ζωῆ βραίνει, ἔχει καλῶς. Ἄλλ' ὅταν διαταραχθῇ ἢ κατὰ φύσιν λειτουργία τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ ἀρρυθμῶς ἐκδηλούμεναι αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ, ἀποτελέσῃ τὰς νόσους ἢ τὴν νόσον, τότε ποῦ θὰ καταφύγῃ ὁ ἀτυχὴς ἄνθρωπος, ἢ τὸ ζῶον, ἵνα ζητήσῃ τὸ φάρμακον, τὴν ἰατρειάν τῶν ἀρρωστημάτων; Καὶ τότε εὐτυχῶς, καὶ τότε πάλιν συνήθως, τὸ ζῶον ἢ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν φέρεται, καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἐξ ἐγγενεῶς ἐνστίγματος—παράδειγμα τὰ ζῶα—εἶτα δ' ἐκ

πείρας φέρει τοὺς τρέμοντας δακτύλους πρὸς βοτάνην τινα, ἢ ἄνθος ἢ χόρτον ἢ ριζώμα ἢ καυλίον δένδρου καὶ ἐκμυζᾷ ἀπ' αὐτοῦ τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ζωὴν ἀντὶ τῆς νόσου καὶ τοῦ θανάτου φυτικᾶ ἄρα ἦσαν τὰ πρῶτα φάρμακα καὶ φυτικᾶ εἰσι τὰ πλείω καὶ σήμερον ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν φαρμάκων κλίμακῃ, μὴδ' αὐτῆς τῆς ἡρωϊκῆς κινήσεως ἐξαιρουμένης. Οὐχὶ λοιπὸν κατοικίαν, οὐχὶ τροφήν, οὐχὶ δρόσον, οὐχὶ ἐνδύμα, ἀλλὰ καὶ φάρμακον ἦδη καὶ ἱάμα βλέπομεν ὅτι παρέχει τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν. Ἄλλὰ καὶ πόσα ἐτι ἀπὸ φυτῶν σωστικὰ φάρμακα, ἄγνωστα τῇ ἐπιστήμῃ, εὐαριθμοὶ τυγχάνουσι γνωστὰ κατὰ τὰς ἱαματικὰς ιδιότητας καὶ πόσα ἐτι κοιναὶ θεωροῦμεναι βοτάναι δὲν εἶνε ἴσως δραστηκώτατα φάρμακα ἐν καιρῷ καὶ καταλλήλως μεταχειριζόμενα; Εἶνε ὠραῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον δημιουργήμα τὸ φυτόν. Διὰ τῶν λεπτοτάτων νηματοειδῶν αὐτοῦ ριζιδίων ἐκλέγει καὶ ἀντλεῖ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τὰ χρήσιμα στοιχεῖα, ἵνα παράσῃ αὐτὰ τῷ βασιλείῳ τῶν ζώων ὡς τροφὰς, ἢ φάρμακα, ἢ χρωματιστικὰς ἢ ἀρωματικὰς οὐσίας! Ὅσα δ' ἄφορα περὶ τῆς ἱαματικῆς πολλῶν φυτῶν ιδιότητος ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι αὐτὴ ἡ πάνσοφος φύσις ἐνσπείρουσα τὸ ἐνστίγμα εἰς τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὁδηγεῖ αὐτὰ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ καταλλήλου ἱάματος. Πλείστα π. χ. ζῶα ἀναφέρονται θεραπευόμενα αὐτομάτως ἐκ διαφόρων φυτικῶν οὐσιῶν, ὧν τὴν γνώσιν μυστηριώδης ἀλλὰ πάνσοφος δύναμις ἐνέπνευσεν αὐτοῖς. Τίς ἄραγε δὲν εἶδε κύνα ἀτυχῆ ἢ γαλῆν ὑπὸ ἄλγους δεινοῦ κατατρυχομένου νὰ φέρονται ἔρποντες πολλάκις εἰς κατάφυτον ἔδαφος καὶ διὰ τοῦ ῥύγχους προσπαθοῦντας νὰνεύρωσι τὴν κατάλληλον βοτάνην, ἢν εὐρόντες μετὰ χαρᾶς βρογθίζουσι καὶ ἀνακουφιζόμενοι φαίνονται καὶ θεραπεύονται κατόπιν; Ἐλπίζομεν ἐν τούτοις, ὅτι ὁ σοφὸς καὶ πανθαΐμων χρόνος πολλὰ κατ' ὀλίγον θάποκαλύψῃ τὰ ἱάματα ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν φυτῶν καὶ πολλοὺς θάνακαλύψῃ κεκρυμμένους τῆς θεραπευτικῆς; θησαυροὺς. Οὕτω δὲ βοτάναι ἄχρηστοὶ θεωροῦμεναι, πολύτιμοι θὰ καταστῶσιν καὶ μετὰ σπουδῆς ὑπὸ τῶν φαρμακῶν θὰ ἐκζητῶνται.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων πάντων, τελευταῖον ἦδη τάξαντες, θὰ ἐξετάσωμεν ἄλλο, πολλῶ ὑψηλότερον εὐεργέτημα τῶν φυτῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτο δ' εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου ἀνθρ. ψυχῆς ἐπενέργεια τῶν φυτῶν, ἢ ἐπενέργεια δηλ. αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐνδιαθέτου, τοῦ ἠθικοῦ, τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Ἡ ἠθικὴ δ' ἐπίδρασις τῶν φυτῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ προκύπτουσα ἀπὸ τῆς θέας καὶ τῆς μελέτης αὐτῶν δὲν εἶνε σμικρὰ οὐδ' ἀναξία λόγου, ἐπενεργούσα ἐπαισθητῶς ἐπὶ τῆς τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐξευγενίζουσα τὸ συναίσθημα καὶ μορφούσα τὴν κρίσιν ἀνυψούσα μὲν καὶ ἐπιχαρίτως διατεθειμένη τὴν καρδίαν ἀπὸ τῆς θέας, μορφούσα δὲ τὴν κρίσιν ἀπὸ τῆς σπουδῆς αὐτοῦ τοῦ βίου τῶν φυτῶν. Οἱ δύο δὲ οὗτοι μεγάλοι ὄροι τῶν ὠφελειῶν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, μεγάλα παρέχουσιν αὐτῷ τὰ εὐεργετήματα. Εἰς

στιγμὰς ὅθεν ψυχικῶν ταραχῶν καὶ συγκινήσεων, καθ' ἃς αἱ διαταραχαὶ τῆς ψυχῆς ἀντικατοπτρίζονται ἐπὶ τῆς συμπασχούσης σαρκός, εἰς στιγμὰς πένθους καὶ ἄλγους ψυχικοῦ, ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὴν θέαν τῶν φυτῶν καὶ τὸ ἄρωμα εὐρίσκει τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν ἰατρειάν καὶ ἡ ὑπὸ τῆς λύπης τὸ πνεῦμα ρυτιδουμένη μορφή, ὡς ὁ ὑπὸ τοῦ βορρέως τὸ πνεῦμα κυμαινόμενος Πόντος, ἀπὸ τῆς θέας τῶν φυτῶν πρᾶνεται καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην γαλήνην καὶ ἡρεμίαν. Ἡ ποικιλία τῶν χρωμάτων, αἱ ἀντιθέσεις αὐτῶν, ἢ καθ' ὅλου ἁρμονία τῆς τέχνης, τὸ λεπτόν καὶ μεγαλοπρεπές, πάντα ταῦτα ἐπιδρῶσι κατ' ἀκατάληπτον ἀλλὰ εὐεργετικὸν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τρόπον. Διὰ τοῦτο εἰς διαταραξίαις τῶν λειτουργιῶν τοῦ ὄργανισμοῦ, προερχομένης κατ' ἀντανάκλασιν ἀπὸ ψυχικῶν παθῆσεων, ἔρωτος, στενοχωριῶν, δυστυχισμάτων, ὅτε ἀνάγκη νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν, συμβουλευόμεν ἄετι, οἱ ἰατροὶ, περιπάτους εἰς μέρη κατάφυτα καὶ ἀνθηροῦς κήπους, διαμονὴν ἐν ἐξοχαῖς καὶ χλοεροῖς τοπίαις, καλλιέργειαν φυτῶν καὶ ἀνθῶν καὶ τὰ παρόμοια καὶ ἔχομεν πάντοτε ἀγαθὰ τέποτελέσματα. Ὅτι δ' ἡ μελέτη τῶν φυτῶν καὶ ἀνθῶν καὶ ἡ θέα αὐτῶν ἐξευγενίζει τὴν καρδίαν καὶ τρυφερὰ ἐμπνέει συναίσθηματα, καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀγάπης, ἢν τρέφουσι πρὸς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη οἱ ἀνεπτυγμένοι τὴν καρδίαν ἄνθρωποι, οἱ ἀληθεῖς πεπολιτισμένοι, οἱ ὑπῆρξαν οἱ διάσημοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, ὧν τινες μάλιστα καὶ μέγιστοι ἔρωτος ἠγάπησαν τὰ φυτὰ καὶ κατέτριψαν τὸν βίον περὶ τὴν μελέτην τοῦ φυτικοῦ κόσμου. Ἄλλὰ ζῶσι τὰ φυτὰ, γεννῶνται, ἀκμαζοῦσι, παρακμάζουσι, φθιρόνται καὶ συνελόντι εἶπεν, διατρέχουσι πάσας τὰς ζωϊκὰς ἐκείνας καταστάσεις ἢ ἐπιστημονικώτερον μορφὰς, ἃς διατρέχει καὶ ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῶον καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει ἀρχὴν καὶ τέλος, πᾶν ἐνὸν ὄργανον. Διατρέχον δὲ τὸ φυτὸν τὰς διαφόρους αὐτοῦ καταστάσεις ἀπὸ τῆς γενέσεως μέχρι τῆς φθορᾶς, ἐξελίσσει, ἄλλοις λόγοις, τὰς διαφόρους μορφὰς αὐτοῦ, ἢ ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὸν περὶ αὐτὸ κόσμον, ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰ φυτὰ, ὧν ἕκαστον φέρει ἴδιον χαρακτῆρα, ἴδιαν μορφήν, ἴδιαν λειτουργίαν, ὡς καὶ ἐν τῇ κλίμακῃ τῶν ζώων, οὕτω διάγον, λέγω, τὸ φυτὸν παρουσιάζει πολλὰ τὰ ὅμοια πρὸς τὸν βίον τῶν ζώων καὶ ἴδιε τοῦ ἀνθρώπου μελετῶν δ' ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν καὶ τὰς διαφόρους ἐκφάνσεις αὐτῆς ἐν τῷ φυτῷ εὐρίσκει πολλὰ τὰ διδασκτικὰ καὶ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον καὶ διδάσκειται καὶ ὠφελεῖται ἀπ' αὐτῶν, ὅπως διδάσκειται ἀπὸ τῆς ἱστορίας, ὅπως διδάσκειται ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων τῶν παρελθόντων χρόνων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ διδασκτικὴ, λεγομένη, ποίησις καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης φύσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν φυτῶν ἴδιε ἦντλησε τὰς παρομοιώσεις αὐτῆς, τὸςω προσφεύει καὶ τὸςω ὠραίας. Καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῆς καρδίας ἐπενεργεῖ εὐχαρίστως ἡ μελέτη τοῦ φυ-

τικοῦ κόσμου. Ἡ ἐπιστήμη ἄρα τῶν φυτῶν, στοιχειώδως παραδιδόμενη πρὸς τοὺς παῖδας, καὶ διδάσκει καὶ ἐξευγενίζει αὐτοὺς καὶ πρὸς τὴν δημιουργὸν δύναμιν, τὸ θεῖον, ἄλλοις λόγοις, ἀνυψοῖ τὰς καρδίας αὐτῶν. Διδασκαλία ὅθεν μετὰ παιδιῶν καταλλήλων, γινόμενη ἐν κήποις πρὸς τοὺς παῖδας—οἷον εἶνε τὸ λαμπρὸν σύστημα τῶν Φροβελιανῶν κήπων—δωρεῖ αὐτοῖς ὑγίειαν σώματος, νοῦ καὶ καρδίας καὶ ἐνσπείρει τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ φροντίζωμεν πρὸ παντὸς νὰ ἐνσταλάζωμεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τοὺς παῖδας, ἵνα καταστήσωμεν αὐτοὺς ἀνθρώπους ὄντως ἀνεπτυγμένους καὶ φέροντας τὴν σφραγίδα τοῦ λογικοῦ καὶ εὐγενεοῦς ὄντος.

Ἐπαξίως ἄρα ἡ ἐπιστήμη τῶν φυτῶν κατέχει σήμερον τοσοῦτῳ ἐπιφανῆ μετὰ τῶν ἐπιστημῶν θέσιν καὶ ἄνδρες σοφοὶ καταγίνονται περὶ τὴν σπουδὴν αὐτῆς, προαγαγόντες εἰς φῶς τοσαύτας ἀγνώστους μέχρι τοῦδε λειτουργίας τῶν φυτῶν, ἀξιοθαυμάστους πράγματα, καὶ ἐπινοήσαντες τρόπους μυρίους τῆς καλλιέργειας καὶ διατηρήσεως τῆς ζωῆς αὐτῶν. Τοιοῦτος δ' ἔξοχος ἀνὴρ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ὑπῆρξε ὁ μέγας Ἄγγλος φυσιοδίφης καὶ ἰδρυτῆς ἰδίου συστήματος περὶ γενέσεως τῶν ὄντων, ὁ πολὺς **Karl Darwin**, ὅστις μετ' ἀξιοθαυμάστου ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς παρακολούθησας τὸν βίον καὶ τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν, μεγάλας προσήνεργεν ὑπηρεσίας τῇ ἐπιστήμῃ. Ἐν δὲ τῇ νεῖξ Ἑλλάδι πρῶτος ὁ φεῖμνηστος ἐκεῖνος καὶ μέγας ἀνὴρ **I. Καπαδίστριας**, ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, κατέδειξεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπιστήμης τῶν φυτῶν καὶ προέτρεψε τοὺς, ἀκαίρως δοθέντας εἰς πηθικισμοὺς τότε, νὰ δοθῶσι πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἥτις ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς πηγὴ τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐμερίας τῶν ἔθνων. Πρὸς τοῦτο δὲ ἴδρυσεν καὶ τὴν ἐν Τυρῖνθι τῆς Ναυπλίας πρώτην Γεωργικὴν Σχολήν, ἥτις παρεμειλημένη νῦν καὶ ἐγκαταλειμμένη εἰς τὴν τύχην τῆς, θέλει καταδεικνύει ἡμῶς φεῖ τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ ἀτυχῶς ἀνδρός.

Οὕτω λοιπὸν ἐζησαν τὰ φυτὰ ἀπὸ τῆς δημιουργίας αὐτῶν μέχρι σήμερον, τοιαύτας ὠφελείας παρέσχον εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώων καὶ τὸν ἄνθρωπον, τοιαύτης δὲ μελέτης ἐγένοντο ὑποκείμενον. Καὶ εἰς τὸ μέλλον δὲ, ἐφ' ὅσω ὁ ἄνθρωπος προάγεται εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἐφ' ὅσω ἐξημεροῦται καὶ ἐξευγενίζεται τὴν καρδίαν, ἐπὶ τοσοῦτῳ θὰ ἐντεινῇ τὴν πρὸς τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν ἀγάπην, ἐπὶ τοσοῦτῳ θάναυψωσῃ τὴν μελέτην τῶν φυτῶν καὶ θὰ εὐλογῆσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες, ἐν χρόνοις ἀμαθίας καὶ προλήψεων, παριδόντες ματαιότητος καὶ κουφότητος τίτλους, ἀντὶ νὰ θελήσωσι νὰ φανῶσι σπουδαῖοι εἰς ἔργα, ὡς εἶπομεν κενοδοξίας, προτίμησαν νὰ κατατρίψωσι τὸν χρόνον περὶ τὴν εὐγενῆ ταύτην σπουδὴν, ἀψηφόντες ἂν ἀντὶ πολιτευτῶν καὶ

στρατηγῶν καὶ νομομαθῶν καὶ λογιστῶν, ὠνομάζοντο ἀπλοῖ γεωργοὶ ἢ κατὰ τὴν ἐκφραστικωτέραν ἐτι φράσιν... ξυλοσχίσται. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν ἐθαύμασε καὶ ἠγάπησε, κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, τὰ εὐγενῆ ταῦτα δημιουργήματα τοῦ Ὑψίστου. Ῥίπτων περὶ αὐτὸν τὸ βλέμμα καὶ ἀτενίζων τὴν κατάφυτον φύσιν, βλέπων ἐδῶ οὐρανομήκη δένδρα, ἀγερόχως ὑψούμενα πρὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῶν μικροὺς θάμνους καὶ φρίσσουσιν γλόην, ἐκεῖ ἄνθη ἐπιχαρίτως κλίνοντα τὴν κάλυκα ὑπὸ τὸ ῥίπισμα τῆς πρωϊνῆς αὔρας, ἐν ᾧ ἡ δρόσος ἐκυλινδρεῖ τοὺς μαργαρίτας τῆς ἐπὶ τῶν πετάλων αὐτῶν, βλέπων τὸ ἄπειρον τοῦτο καὶ μαγικὸν περὶ αὐτὸν θέαμα, συνησθάνετο ἐν ἑαυτῷ ἀνέκφραστον τινα ἠδύτητα καὶ θάμβος καταπλημμυροῦν τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ χυνόμενον εἶτα εἰς παθητικούς στίχους. Ἠγάπησεν ὁ ἄνθρωπος τὰ ἄνθη· ἔψαλε τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν καὶ ἐθαύμασεν ἐν αὐτοῖς τὴν καλλιτέχνηδα τοῦ Δημιουργοῦ χεῖρα· ἄνθη προσήνεγκε εἰς τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν ἀγαπητὴν ὡς σύμβολα τοῦ ἔρωτος, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς νεότητος καὶ μὲ κλάδους ἐλαίας καὶ δάφνης ἔστειπε τοὺς ἥρωάς του· ἐν τῇ χαρᾷ καὶ τῇ λύπῃ, ἐν τῇ δόξῃ καὶ τῇ ἀδοξίᾳ, πανταχοῦ τὰ ἄνθη ἐλάτρευεν! Ἡ ποίησις ἔψαλεν αὐτὰ καὶ ὁ ἔρωσ τὰ θεοποίησε. Ἠγάπησεν ὁ ἄνθρωπος τὰ φυτὰ καὶ

συνεβίωσεν ἐπαλαί μετ' αὐτῶν ἀδιασπᾶστος. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τούτο. Ἄς μάθῃ νὰ τὰ ἀγαπᾷ μετὰ λόγου! Ἄς ἐκτείνῃ χεῖρα προστάτιδα ἐπὶ τῶν δασῶν, ἅτινα στολιζοῦσι τὰς ἐκτάσεις τῶν ὁρέων του καὶ ἄς τιμωρῆσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐκτείνει βέβηλον χεῖρα, γυμνοῦσαν τὴν φύσιν ἀπὸ τῶν καλλωνῶν αὐτῆς· ἄς θαυμάσῃ τὴν ἁρμονίαν τῆς δημιουργίας καὶ τὸ ἄκρον ἔωτον τοῦ καλοῦ ἐν τῇ τέχνῃ εἰς τὸ μικρότερον τῶν ἀνθῶν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἄς προσπαθῆσῃ νὰ αναπτύξῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἠθικὴν ἁρμονίαν τῆς ἀψύχου φύσεως. Ἄς προσπαθῆσῃ ἐτι νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τῶν φυτῶν ἄς οἰκτεῖρῃ τὸ καταπίπτον μεγαλεῖον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ τιμωροῦ κερανοῦ θριμματιζομένην λεύκη, — ἥτις, κατὰ τὸν γάλλον ποιητὴν, ἔχει τοὺς πόδας εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν νεκρῶν τὴν δὲ κορυφὴν εἰς τὰ δώματα τῶν ἀθανάτων—καὶ ἄς θαυμάσῃ τὸ βραχύδιον κάλλος εἰς τὸ καλίφυλλον ῥόδου· ἄς προσίδῃ μετὰ παιδικῆς ἀφελείας τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως, ἄς ἐρασθῇ τοῦ καλοῦ, ἄς τρυφήσῃ ὡς καλίπτερος χρυσαλλίς εἰς τὸ μαγικὸν θέαμα, καθίρων τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ παντός ῥύπου καὶ, λυθεὶς πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς ὕλης, ἄς ἀναπετάσῃ ἐλαφρὸς μὲ τῶν ἀνθῶν τὸ μῦρον πρὸς τὸν καλλιτέχνην Δημιουργόν!

Ἐγραφον ἐν Πειραιεῖ, Νεβρίῳ 1883.

ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΣ.

ΤΑΣΣΟΣ ΤΟΚΟΥΑΤΟΣ

ἮΤΟ ΑΔΙΚΟΝ.

Οἰκογενειακὸν δράμα.

Πρωτότυπον.

(Συτήχεια καὶ τέλος)

XVI.

Ἀφουρνισθεὶς ὁ Ἰούλιος περιήρχετο τὴν αἴθουσαν τοῦ ἀτμοπλοίου σκεπτικός καὶ σύνουος. Μὲ πνεῦμα ἀνήσυχον καὶ τεταραγμένον ἐκάθησεν εἰς τὴν ἄκρον τῆς τραπέζης καὶ ἤρξατο γράφων τὸ ὄνομα τοῦτο ἐν τῇ 108 σελίδι τοῦ Ἡμερολογίου του, ὅτε κρότος ἰσχυρὸς μετὰ δονισμοῦ προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν του, καὶ ἐγκατέλιπε πάραυτα τὴν γραφίδα, σπείσας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Ἦτο νύξ. Ἡ Σελήνη κρυπτομένη ἐντὸς νεφῶν, παρουσιάζεν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος σκότος, τρομερόν.

Ὁ Ἰούλιος εὐρεθεὶς μετὰ τινα στιγμὴν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐξεπλάγῃ παρατηρῶν ὅτι τὸ ἀτμόπλοιον δὲν ἐκινεῖτο παντελῶς· ἡ μηχανὴ αὐτοῦ δὲν εἰργάζετο. Πάραυτα ἕνεκα τοῦ θορύβου ὃν οἱ ἐπιβάται ἐποίουν, ἔμαθεν ὅτι τὸ ἀτμόπλοιον παθὸν σπουδαίως ἕνεκα διαβρῆξεως τοῦ λέβητος, — εὐτυχῶς ἄνευ τινὸς δυστυχήματος—δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῇ, ἀλλ' ἔστη ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους μεταξύ τῆς Σικελίας καὶ τῆς ἀπέναντι τῆς Ἀφρικῆς παραλίας.

Μετὰ μικρὴν δὲ σκίψιν τοῦ πλοιαρχοῦ, τὸ ἀτμόπλοιον ἀναπετάσθη τὰ ἰστία ἔλαθε τὴν πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ πορείαν, πνέοντος εὐνοϊκοῦ ἀνέμου, ἥτοι τὴν πρὸς τὴν Σικελίαν, ἐνθα μετὰ παρέλευσιν σχεδὸν νυκτὸς ἔφθασεν εἰς τινα παραλίαν ἀσημάντου πόλεως, ἀνατολικώτερον ὀλίγον τοῦ Σάλσου ποταμοῦ κειμένην. Πάραυτα τὴν πρωΐαν προσεπῆλθε παντὶ σθένει· ἵνα ἡ ἐπιδιόρθωσις τοῦ λέβητος γίνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς καταβληθεῖσας προσπάθειάς τοῦ πλοιαρχοῦ, τὸ ἀτμόπλοιον μὲν ἀπῆρεν τῆς παραλίας μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἑβδομάδων.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ Ἰούλιος ἤρχισε νὰ καταλαμβάνηται ὑπὸ βραθυμίας, βεμβασμοῦ, καὶ τὸ χεῖριστον πάντων, δεισδαιμονίας· ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν του πάντοτε τὸ ὄνειρον. Ἀναλογιζόμενος δὲ ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρα μὲν εἶδε τὴν ἐξωτερικὴν θέαν τοῦ ναοῦ, ἐγένετο ἄφαντος, ἀνελύετο εἰς δάκρυα καὶ ἐκλαίεν ὡς βρέφος, φοβούμενος μὴ τὸ ὄνειρον τοῦτο ἐπαληθεύσῃ.

XVII.

Ἦτο ἐσπέρα ἐαρινή.

Ἡ Σελήνη μὲν κορυφᾶς τινὰς ὁρέων ἀπέναντι τοῦ Ἑρμαϊκοῦ κόλπου κειμένων ἤρχισε νὰ χρυσίζῃ, ὅτε ἀτμόπλοιον προσορμισθὲν ἠγκυροβόλησεν ἐξωθεν τοῦ στομίου τοῦ λιμένος.

Ἦτο τὸ ἀτμόπλοιον ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν εἶχε προσεγγίσει τὰ βορειοδυτικὰ παράλια τῆς Σικελίας

ἐξ ἀνάγκης μεγίστης, βλαβέντος, ὡς γινώσκομεν, κατὰ τι τοῦ λέβητος. Μὴ ὑπαρχόντων ὅμως μέσων καταλλήλων πρὸς ταχεῖαν διόρθωσιν τῆς γενομένης βλάβης, ἕνεκα τοῦ ἀποκέντρου μέρους εἰς ὃ προσωρμίσθη κατὰ τὴν ἀποπράδα ἐκείνην νύκτα, ἐβράδυνε τοσοῦτον.

Ἦτο ὥρα σχεδὸν μεσονύκτων ὅπότεν ὁ Ἰούλιος ἐξῆλθε τοῦ ἀτμοπλοίου.

Μόνη αὐτοῦ σκέψις ἦτο νὰ διέλθῃ ἐξωθεν τῆς οἰκίας τῆς Ἀλεξάνδρας, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὴν μυροβόλον ἐκείνην πνοὴν τοῦ ἔρωτος. Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπραξέ. Ἀφοῦ διήνυσε μέγα διάστημα ἔφθασεν ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ ἣτις περιεῖχεν ἐν ἄλλοις καὶ τὸν πτωχὸν οἶκον τῆς Ἀλεξάνδρας. Ἀμέσως ἤρχισε νὰ καταλαμβάνῃ αὐτὸν αἰφνιδίως τις φόβος, ἀπαισίος· τις δειλία. Ἔστη ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης μελαγχολικός καὶ σύνουος μὴ δυνάμενος νὰ προχωρήσῃ. Οὐδ' αὐτὸς ἠγνόει τὸ διακτὶ. Γουνοπησίας ἐν μέσῳ τοῦ σκότους παρεκάλει τὸν Ὑψίστον ἵνα δώσῃ αὐτῷ θάρρος καὶ προχωρήσῃ· παρεκάλει αὐτὸν ὅπως διαφυλάττῃ τὴν φιλίαν τοῦ ὑγιεῖα μέχρι τῆς πρωΐας καὶ ἴδῃ αὐτὴν μετὰ χαρᾶς ἀπλήστου.

Πλὴν πόσον ἠπατάτο ὁ δύσμοιρος!

Ἠγέρθη, αἱ δυνάμεις τοῦ ἐπανήλθον καὶ ἐπορεύετο. Ἐφθασε πρὸ τῆς θύρας τῆς Ἀλεξάνδρας· ἀλλὰ πάραυτα ἐξεπλάγῃ ἰδὼν αὐτὴν ἠμινηρωμένην. Δὲν ἠδύνατο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ διάνοια αὐτοῦ νὰ ἐνεργήσῃ ἵνα ἐπιφέρῃ κρίσιν τινὰ περὶ τοῦ αἰφνιδίου τούτου συμβάματος. Οὐδ' ἠδύνατο νὰ ἵσταται ἐξωθεν τῆς οἰκίας ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀπαθῆς καὶ σιωπηλός· ἀλλ' ἀμέσως εἰσελθὼν καὶ ἀναβάς τὴν κλίμακα ἔφθασεν εἰς μικρὸν τι καὶ ἐτοιμὸς ὄρσοπον δωμάτιον, πενυχρώτατον ὡς πρὸς τὴν διασκευὴν τῶν ἐπίπλων, ἀλλὰ λίαν καθαρὸν. Ἰστατο ἐκεῖ ἐπὶ στιγμὴν οὐδὲν ἄλλο παρατηρῶν εἰ μὴ μικρὸν τι λυχναρίου ὅπερ ἀπέδιδεν ὁσμὴν οὐχὶ εὐάρεστον. Ἐπὶ τήλους ρίψας τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τοῦ λυχναρίου κειμένης γωνίας εὗρεν ἐσθῆτα μέλαιναν, ἣν ἀνεγνώρισε παραυτίκα ὅτι ἦτο ἡ ἐσθῆς ἐκείνη ἣν ἐφόρει ἡ Ἀλεξάνδρα ὅπότεν συνωμίλου ἐν τῷ νεκροταφείῳ πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους. Ἐπεσεν ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν κατερίλει ὡς νὰ προεμάντανε τι κακόν.

Ἀλλ' ὅμως, ταύτην τὴν στιγμὴν, ὡς ἐξ ἐνοστίτου, δὲν ἠπατάτο.

Ὡς μακρινῶς ἐξελθὼν τοῦ δωματίου κατήλθε τὴν κλίμακα καὶ ἔθετο τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἔτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν, ὅτε ὁ νυκτοφύλαξ τῆς ἐνορίας ἐκείνης διερχόμενος ἐκείθεν τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διέταξεν αὐτὸν νὰ σταθῇ.

— Ποῖος εἶσαι καὶ τί θέλεις ἐδῶ τοιαύτην ὥραν; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Ἄλβανός μεθ' ὕψους αὐστηροῦ καὶ ἐπιτακτικοῦ.

Ὁ Ἰούλιος εὐθύς ἐκ τῆς φωνῆς τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἀνεγνώρισε τὸν ἀρχαῖον φύλακα τοῦ κήπου των, ὃν εἶχον πρὸ πολλῶν ἔτων μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του. Λαβὼν δὲ θάρρος ἀπεκρίθη.

- Είμαι ὁ Ἰούλιος Σιλεμέθιος υἱὸς τοῦ παλαιοῦ σου κυρίου.
- Ὡ, σὺ ὁ Ἰούλιος;
- Ναί, Ἀπτουλαρχμάν.
- Καί τί ζητεῖς ἐνταῦθα; ἀπεκρίθη ὁ Ἀλθανὸς μετὰ περιεργίας.

— Πρὸ μιᾶς περιπού ὥρας ἐξῆλθον τοῦ ἀτμοπλοίου ἐρχόμενος ἐκ Λονδίνου. Διερχόμενος ὅμως πρὸ τῆς θύρας ταύτης, καὶ εὐρῶν αὐτὴν ἠνεωγμένην, ἀνεμνήσθην τῆς φίλης καὶ συγγενοῦς μοι Ἀλεξάνδρας καὶ εἰσῆλθον ἐν αὐτῇ ἵνα τὴν περιεργίαν μου λύσω. Ἀλλ' οὐδὲν καὶ μηδὲν ἐν τῷ μόνῳ δωματίῳ ὅπου ὑπάρχει ἐντός. Οὔτε μητέρα οὔτε θυγατέρα εὗρον ἐν αὐτῷ. Ἀπορῶ τί νὰ εἰκάσω.

— Εἶναι ἀληθές ὅτι θυγατέρα δὲν θὰ εὕρῃς ποτὲ πλέον, διότι ἀπέθανε τὴν πρωτὰν τῆς χθές, καὶ μετὰ μεσημβριανὴν ἐκηδέυθη. Ἀλλ' ἀπορῶ διατὶ ἡ μήτηρ τῆς μακαρίτιδος δὲν εὕρεται εἰς τὸ δωμάτιόν της, καὶ διατὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ἡ θύρα εἶναι ὅλως ἠνεωγμένη. Ἴσως ἔλαβον αὐτὴν εἰς τινα οἰκίαν φιλικήν, ἵνα μὴ μόνῃ ἐν τῷ δωματίῳ της μένῃ, καὶ στενοχωρῆται ἐκ τῆς θλίψεως. Ἀλλὰ πρὸς τί πάλιν νὰ ἀφήσωσι τὴν θύραν οὕτω; Ἀγνοῶ τί νὰ ὑποθέσω. Τέλος πάντων, αὐριοὺν θὰ ἐξετασθῇ τὸ πρᾶγμα.

Κ' ἐνῶ ταῦτα ἔλεγεν ὁ νυκτοφύλαξ, ὁ Ἰούλιος ἔτρεμεν ὅλος ἡ χεὶρ του δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν τοῦ νυκτοφύλακος ἵνα καληνυκτίσῃ αὐτόν· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἂν καὶ ἐν μέσῳ σκότους διέκρινον πρότερον, τώρα πάντῃ τούναντιον μόνον λέξεις ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἀπτουλαρχμάν ἤκουε, οὐδόλως δὲ καὶ ἔννοιαν ἐκ τῶν λεγομένων ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ. Ἀμέσως χωρὶς νὰ ἀπολέσῃ ἐλαχίστην στιγμὴν χρόνου ἀπεχειρέτησε τὸν νυκτοφύλακα ἵνα πορευθῇ μετὰ τάχους εἰς τὸ νεκροταφεῖον, νομίζων ὅτι ἐκεῖ θὰ τὴν εὕρῃ. Εἶναι ἀληθέστατον ὅτι ὁ ἔρως ἐν τῇ παραφορᾷ του τυφλώνει τὸν ἄνθρωπον, καθιστῶν αὐτὸν παλίμψαιδα.

Ἐβάδιζε πρὸς τὸ νεκροταφεῖον. Οἱ πόδες αὐτοῦ τὴν γῆν δὲν ἐπάτων. Μὲ τί τάχος ἐπροχώρει! Ἀμαξία σιδηροδρομικὴ ἔαν ἤρχετο εἴτε ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ, εἴτε ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, οὐδόλως θὰ ἐπτόει αὐτόν, οὐδόλως θὰ τὸν ἐτάραττεν, οὔτε ἤθελε κάμει αὐτόν νὰ μεταβάλλῃ τὴν εὐθείαν γραμμὴν ἣν ἠκολούθει.

Ἐφθάσε πρὸ τοῦ νεκροταφείου σχεδὸν καταβεβλημένος ἐκ τῆς θλίψεως. Τὸ πᾶν εὕρισκετο ἐν ἄρᾳ σιγῇ καὶ ἡρεμίᾳ. Μόνον εἰς μύλος ἐκεῖ πλησίον εὕρισκόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινούμενος ἐτάραττε τὴν γαλήνην τῆς φύσεως, ἥτις περιέβαλλεν αὐτὸν ἀπὸ τινος στιγμῆς. Ἡ παραχώδης αὐτῆ βοῇ τοῦ μύλου, ὁ κρότος οὗτος ὁ ἐν ὥρᾳ σκότους ἀκούμενος, ἐνέπλησεν αὐτὸν φόβου καὶ τρόμου, καὶ ἰδοὺ δι' ἐνός ἄλματος ὑπερέβη τὸν τοῦτον τοῦ νεκροταφείου, — διότι ἡ θύρα ἦτο κεκλεισμένη ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐδύσει ὁ ἥλιος — καὶ δι' ἐτέρου ἐφθασε πρὸ

τοῦ τάφου ἐκείνου ἐφ' οὗ ἄλλοτε πρὸ ἐνός περιπού ἔτους ἦτο γονυπετῆς μετὰ τῆς Ἀλεξάνδρας.

Ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅποτάν τοὺς ὀφθαλμοὺς του στρέψας διακρίνει πλησίον τοῦ τάφου γυναῖκα γονυπετὴ καὶ κλαίουσαν. Ἦτο ἡ δυστυχῆς μήτηρ τῆς Ἀλεξάνδρας ἥτις, μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ πλέον τὴν ἀηδῆ ταύτην ζωὴν ἦλθεν ἐπὶ τοῦ τάφου θέλουσα νὰ ἀποθάνῃ. Ἐγκατέλιπε τὸ δωμάτιόν της καὶ ἦλθε νὰ ἠμιλήσῃ μετὰ τὴν θυγατέρα της! Ὁ τοίχος ἐν ὃ Ἰούλιος ὑπερέβη, δι' αὐτὴν ἦτο λιθάριον, δυνηθεῖσαν εὐκόλως ἐν τῇ παραφορᾷ καὶ ἀπελπισίᾳ της νὰ τὸ διασκελίσῃ.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἰούλιος ἐζήτηε νὰ διακρίνῃ ἐν μέσῳ σκότους τὴν φυσιογνωμίαν ταύτης τῆς γυναικός, ἤκουσεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς τὰς φράσεις ταύτας.

— Κόρη μου, ἀγαπητῆ μου κόρη, παρακάλεσον τὸν Θεὸν ἵνα λάβῃ μετὰ σοῦ καὶ ἐμέ τὴν ὅλως περιττὴν πλέον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· διότι μὲ ἔφερον ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, ἵνα μὲ δοκιμάσῃ, ἂν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὰς θλίψεις. Μὲ ἔφερον ἵνα ἴδῃ ἐν ἐμοὶ τὸ ἀποτύωμα τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀπελπισίας. Ἀλλά, δὲν εἶμαι Ἰώβ. Εἶμαι Οὐρανία, εἶμαι γυνὴ χήρα. Ἡ ὑπομονή μου ἐξηντλήθη, ἡ δὲ καρδία μου ἐτάκη ὡς κηρός. Δὲν πρέπει πλέον νὰ ζῶ, διότι δὲν ἔχω ἐλπίδα, δὲν ἔχω στήριγμα, δὲν ἔχω θυγατέρα οὐδεμίαν, δὲν ἔχω σὲ τούλάχιστον τὴν Ἀλεξάνδραν μου.

Οὕτως ἔλεγεν ἡ μήτηρ, κλαίουσα ἀπαρηγόρητα, καὶ βρέχουσα τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου χόρτα πρὶν εἶτι ἡ δρόσος πέσῃ ἐπ' αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἰούλιος μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων, μὲ χεῖρας τρεμούσας ἔλαθεν αὐτὴν ἐκ τῶν ὤμων, καὶ μὲ χεῖρ ἡμιτρέμοντα, ὡσεὶ σπασμωδικὰ εἶπεν αὐτῇ:

— Μὴ φοβοῦ μήτηρ μου· ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὴν πλείοτερον σοῦ ἂν καὶ ἦτο θυγάτηρ σου. Τὸ τοιοῦτον οὐδόλως ἄς μὴ σοὶ φανῇ παράδοξον διότι ἐνταῦθα μόνον καὶ καθ' ἐξαιρέσειν ὑπερίσχυεν ὁ ἔρως τῆς μητρικῆς στοργῆς. Ὀνομάζομαι Ἰούλιος Σιλεμέθιος ἤμην ἐραστὴς τῆς Ἀλεξάνδρας, καὶ ἐκείνη ἦτο τὸ εἶδωλον τῆς λατρείας μου. Ἀλλὰ φεῦ! νῦν πᾶσα ἐλπίς γλυκεῖα δι' ἐμὲ ἀπολέσθη· πᾶν μαγικὸν δι' ἐμὲ ὄνειρον ἐξηλείφθη τῆς φαντασίας μου. Παρῆλθον δέκα μῆνες ἀφ' οὗτου τὴν εἶδον εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Ὡ ἀγαπητῆ μου Ἀλεξάνδρα, λάβε καὶ σὺ μέρος εἰς τὸν διάλογον ἡμῶν. Λυπήθητι τὴν μητέρα σου καὶ τὸν Ἰουλίον σου, καὶ ἀποκρίθητι μίαν μόνην φορὰν. Ὡ, εἶναι σκληρὸν νὰ ἀποθάνῃς καὶ νὰ μὴ σέ ἴδω. Ναί, πρέπει νὰ σέ ἴδω μίαν καὶ μόνην εἰσέτι φορὰν, τὴν τελευταίαν· νὰ ἀσπασθῶ τὴν ὠχρὰν σου παρειάν, ἐφ' ἧς ἄλλοτε ἦτο ἐξωγραφημένη ἡ αἰδῶ, καὶ νὰ σοὶ εἶπω τὸ ὑστατον χαῖρε! Ναί Ἀλεξάνδρα μου πρέπει.

Καὶ ταῦτα λέγων ἀπεκύλισε τὴν πλάκα τοῦ τάφου μετ' ὅλης τῆς νεανικῆς του δυνάμεως καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς νεκρᾶς ὡσεὶ παράφρων, καταβρέχων τὸ πρόσωπον αὐτῆς τὸ ὠχρὸν

μὲ δάκρυα, ἐνῶ ἡ μήτηρ ἵστατο παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, κλαίουσα καὶ προφέρουσα φράσεις ἀσυναρτήτους:

— Καταφίλησον αὐτὴν, ἔλεγε τῷ Ἰουλίῳ, διότι σὲ ἠγάπα. Ὅποτάν ἀπέθνησκε τὸ ὄνομα Ἰούλιος ἐπρόφερον, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ μαντεύσω τὴν σημασίαν ταύτην τῆς λέξεως. Ὁ ἔρως ἀμφοτέρων ὑμῶν ἦτο μυστήριον κεκρυμμένον ἐντός τῆς καρδίας τῆς Ἀλεξάνδρας.

— Μὲ ἀνεμνήσθη ὅποτάν ἀπέθνησκε; Τὸ ὄνομά μου ἐπρόφερον; Ὡ, δὲν πρέπει πλέον καὶ ἐγὼ νὰ ὑπάρχω εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τῆς ματαιότητος. Ἴσως ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας μου, ἐνεκα τῆς βραδύτητός μου. Ἄ, τώρα ἔννοῶ ὅτι τὸ ὄνειρόν μου ἀρχίζει νὰ ἐπαληθεύῃ. Ἀλεξάνδρα μου, σὲ εἶδον καθ' ὄναρ ἔχουσαν ὄψιν νεκρᾶς· μοὶ εἶπες ὅτι ἦλθον ἀργὰ· ἐγένεσο ἄφαντος ὡς ἡ πέριδιξ ἐκ τῶν ὀξέων ὀφθαλμῶν κυνηγοῦ. Μὲ ἐγκατέλιπες μόνον. Ἴδου· πᾶν ὅτι εἶδον καθ' ὕπνον, τὸ βλέπω ἐξυπνος. Δὲν θέλω πλέον τὸν κόσμον τοῦτον, ὄχι, θέλω νὰ ἀποθάνω. . . .

Κι' ἐνῶ ταῦτα ἔλεγεν, ἔπεσε λειπόθυμος ἐπὶ τῆς νεκρᾶς, μὴ δυνάμενος νὰ προφέρῃ λέξιν.

— Ὅχι Ἰούλιε, σὺ θὰ ζήσης· διὰ σὲ ἴσως ἄστρον τι στίλβνωτερον θ' ἀνατείλῃ ἡμέραν τινὰ· ἀλλὰ δι' ἐμέ. δι' ἐμέ. ἦτο ἄδικον. ἦτο ἄδικον.

— Ὅχι μήτερου μου, ὄχι δι' ἐμὲ τὸ ἄστρον ἐδύσει διὰ παντός οὐδεμίαν πλέον ἐλπίδα. Δι' ἐμὲ ἦτο ἄδικον, διὰ σὲ ὅμως ἄδικώτατον.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος ματαίως, προσπαθήσας ὅπως λάβῃ μετ' αὐτοῦ τὴν δυστυχεστάτην Οὐρανίαν· οἱ δὲ θορῆνοι αὐτοῦ συννεόμενοι μετὰ τῆς βοῆς τῶν ἀνέμων καὶ μετὰ τοῦ πατάγου τῶν ἐπὶ τῆς ἀντικρῆ παραλίας θραυομένων κυμάτων, ἀπέτελουν, ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ μεσονύκτων, συναυλίαν φρικώδη!

XVIII.

Ἦτο πρωΐα τῆς 19 Μαρτίου 18. .

Ὁ ἥλιος μόλις ἀνέτειλεν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἰδοὺ ἱερεὺς βαδίζει ἐντός τοῦ κήπου τῆς ματαιότητος, ἐντός τοῦ νεκροταφείου, πορευόμενος εἰς τὸν ναὸν ἵνα δεηθῇ τῷ Ὑψίστῳ. Ἀλλὰ μόλις φθάνει ὀλίγα βήματα πρὸ τοῦ ναοῦ, καὶ ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τάφος ἠνεωγμένος καὶ ἐντός αὐτοῦ θεαματικὰ σπαραξικάρδιον καὶ καινοφανές. Γραῖα τεθνηκυῖα παρὰ τὸ χεῖρον τούτου χεῖλος, ἐν ᾧ ἐτέρα ὠχρὰ κόρη νεκρὰ ἐντός φερέτρου. Ἡ δυστυχῆς μήτηρ τῆς Ἀλεξάνδρας μὴ δυναμένη πλέον νὰ ζήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μόνῃ, ἐπροτίμησε νὰ ἀποθάνῃ, καὶ ἀπέθανε πλησίον τῆς ἠγαπημένης αὐτῆς θυγατρὸς.

Ὁ δὲ Ἰούλιος; Ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Μέλητος συγχάκεις φέρων τὸ βῆμα, ἀναμιγνύει τοὺς στεναγμούς του μετὰ τοῦ φλοίσβου τῶν κυμαίνοντων ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ καὶ ποτίζει μετὰ δάκρυά του τὰ παρόχθια φυτὰ, ἅτινα συναισθανόμενα καὶ συμμεριζόμενα τὴν λύπην του, τὴν ἐπομένην κύπτουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ζηραίνονται.

Ὡ φύσις! ἦδη ἤρχισες νὰ ἐννοῆς τὸ σφάλμα σου, νὰ ἐννοῆς ὅποιον λάθος τρομερὸν ἔκαμες! Ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖς ὅτι εἶναι πλέον ἀργά; Μὴ συμμερίζεσαι καὶ σὺ τὴν θλίψιν του, ζηραίνουσα τὰ φυτὰ ὅπως τὸν εὐχαριστήσης, διότι ὁ Ἰούλιος δὲν κολακεύεται, ἀλλ' ἀπαξ πληγείς ὑπὸ τῶν βελῶν τοῦ ἔρωτος, οὐδέποτε λησμονεῖ τὰς πληγὰς ταύτας, — ὑπὸ τῆς εὐμαρείας τοῦ βίου πλανώμενος, ἀλλὰ πάντοτε στενάζων βαδίζει πρὸς τὸν τάφον νομίζων αὐτὸν τὸ τέρμα τῶν δυστυχιῶν του. Τῷ εἶναι ἀδιάφορον ἂν τὸ βλέμμα του ζηραίνῃ τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα, ἂν ἡ λαλιά του ἔχει τοσαύτην ἐπιρροὴν ὥστε ἡ ἀηδῶν ἐν μέσῳ τοῦ δάσους νὰ σιωπᾷ.

Μελαγχολικὸς πάντοτε καὶ σκεπτικὸς βαδίζει, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ βάδιμά του ἐμφανίζεται ἡ πρὸς τὸν κόσμον πλέον ἀποστροφή. Ἐχει πεποιθήσειν ἐν ἑαυτῷ ἀκλόνητον ὅτι τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου του θέλει διανύσει ἐν μέσῳ τῶν θλίψεων, ἐν μέσῳ τῶν δακρύων. Τοιαύτην ἰδέαν ἔχοντας, πῶς εἶναι δυνατὸν ἐλαφρὸν τι μειδίαμα νὰ ἀναρῶνῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἐλαχίστη δὲ καὶ στιγμιαία χαρὰ νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτόν;

Ὄρισεν ὅπως ὁ περίπατος αὐτοῦ καθ' ἐκάστην Κυριακὴν μετὰ μεσημβριανὴν γένηται πρὸς τὸ νεκροταφεῖον. Ἐπορεύετο τακτικώτατα. Ἠσπάζετο τὴν πλάκα τοῦ τάφου τῆς Ἀλεξάνδρας, κλαίων ὡς βρέφος, καὶ ἔθετο τὸ οὖς του ἐπὶ τινος μικρᾶς ὀπῆς τοῦ τάφου, νομίζων ὁ δυστυχῆς ὅτι θὰ ἀκούσῃ τὴν ἄθῶν αὐτῆς λαλίαν. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας ἔμενε σιωπῶν καὶ δακρύων, τὸ βλέμμα του ἔχον προσηλωμένον πρὸς τὸν τάφον, ἀπήρχετο μετὰ ταῦτα ἡμιτρέμων καὶ καταρώμενος τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του.

Ἐκτοτε καθ' ἐκάστην σχεδὸν ἐσπέραν, κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβῶς τοῦ περιπάτου, θεᾶται ὁ Ἰούλιος ἐπὶ τῆς προκυμαίας σύνουσι καὶ σκεπτικῶς. Τὴν κεφαλὴν του πάντοτε πρὸς τὴν γῆν ἔχων, οὐδὲν πρόσωπον θέλει νὰ ἀτενίσῃ, εὐχαριστούμενος μόνον ὅπως ἀναπολῇ τὸ ἐν τῇ φαντασίᾳ του εἰσέτι ἀναπτερούμενον ἔλαφρον πρόσωπον τῆς Ἀλεξάνδρας. Καὶ τοιαύτην διάγῳν ζωὴν ἐγένετο κάτισχνος, ὄψιν ἔχων φθισικοῦ· καὶ ζῆ ἔτι οὕτω, παράδειγμα γενόμενος τοῖς γνωρίμοις αὐτοῦ καὶ φίλοις.

Ἐγγραφον ἐν Σμύρνῃ τῇ 13 Ἀπριλίου 1882.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Δ. ΘΕΜΕΛΗΣ.

Η ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

ΓΙΟ

Δ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

“Ότε ο Βασιτιανός εισήλθεν εις τὸ ὑπερῶν του οἱ δὲ κώδωνες τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου ἐσήμαινον τὴν μεσημβρίαν, τὰ τέσσαρά του τέκνα τὸν περιεκύκλωσαν, πηδῶντα εὐθύμως, λαμβάνοντα αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν, ἐκ τῶν βραχιόνων, ἐκ τῶν κραπέδων τοῦ ἐπανωφορίου του καὶ φωνάζοντα ὡς δαιμονισμένα. Πατέρα, πατέρα, τί μᾶς ἔφρες;

“Ἦσυχα, διαβολάκια. Ἐφώναξεν μὲ τόνον αὐστηρᾶς διαταγῆς, μετριασμένης ὑπὸ ἀκουσίου μειδιάματος, φιλοστόργου εὐχαριστήσεως.

— Ἦσυχάσατε, θὰ μὴ τὸ τσακίσετε.

— Καὶ τί θὰ σοῦ τσακίσωμεν ἀνέκραξαν τὰ μικρά. Κἀνένα παιγνιδάκι!... Τίποτε στρατιώτας!... Καμμία κούκλα;...

— Τι! δὲν σᾶς σώνουν τὰ παιγνιδία ὅπου ἔχετε; μ' αὐτὰ ἐγεμίσατε τὸ σπῆτι!... Ὅριστε τί εἶναι. Καὶ ἐξήγαγε ἐκ τοῦ θηλακίου του φιάλην ἐπὶ τῆς ὁποίας προσκεκολλημένον τεμάχιον χαρτίου ἔλεγεν. «Οἶνος παλαιός».

— “Ω, “Ω! Καλὸ κρασί! καλὸ κρασί! ἐφώναξαν τὰ παιδία κτυπῶντα τὰς χεῖρας καὶ πηδῶντα ἐκ χαρᾶς.

— Ἐδῶ ἔχομε καὶ χοιρομέρι· ἐπρόσθεσεν ὁ πατὴρ ἐξάγων προσέτι ἐνείλημα ἐκ λευκοῦ χάρτου καὶ ἐναποθέσας πάντα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἤδη ἠτοιμασμένης ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης.

Νεῖα φωναί, νεῖα ἐκρηξίς χαρᾶς τῶν παιδίων. Γυνὴ τις παρουσιάσθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς θύρας, διευθυνομένη εἰς τὸ μέγαρον, ἀντὶ ποδιᾶς φέρουσα λευκότατον χειρόμακτρον περὶ τὴν ὄψυν αὐτῆς δεδεμένον καὶ κρατοῦσα χουλιάραν.

— Μὰ τί σοῦλθε χριστιανέ!... εἶπεν αὐτὴ μετὰ τόνου μετέχοντος ἐπιπλήξεως καὶ φαιδρᾶς ἐκπλήξεως. Βρὲ τί ἔκαμες; καὶ παλῆο κρασί, καὶ χοιρομέρι;... “Ω, δὲν εἶναι πεταμένα λεφτά; Μήπως, δόξα σοὶ ὁ Θεός, δὲν ἔχομε γιαπράκια;

— “Ε, καλὰ τώρα, Ἐθρεσία μου ἐπανελάθεν εὐθύμως ὁ ἀνὴρ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ χρόνου θέλω νὰ τὴν περάσωμε ὅσον θέλει ὁ Θεός, καὶ ἐπειδὴ μὲ τὴ βοήθειά του, πᾶμε καλὰ, ἢ δουλειᾶ δὲν λείπει, καὶ τὰ κέρδη μᾶς συγχωροῦν καὶ τι νὰ βάνομεν κατὰ μέρος, ἠμποροῦμε νὰ κάμουμε μία μικρὰ σπατάλη.

Ἡ Ἐθρεσία ἐφάνη πεισθεῖσα διότι χωρὶς νὰ προσθήσῃ ἄλλο τι, κινῶσα τὴν χουλιάραν τῆς, διέταξε. Τότε λοιπὸν στὸ τραπέζι, διότι τὸ γεῦμα εἶναι ἔτοιμον.

Οἱ ὄξεις καὶ λευκοὶ ὀδόντες τῶν παιδίων ἤρχισαν νὰ δάκνωσι τὰ λεπτὰ τεμάχια τοῦ χοιρομηρίου, ὅταν αἴφνης ἠκούσθη κτύπημα εἰς τὴν θύραν. Τὰκ, Τὰκ.

— Ποῖος εἶναι;

— Ἄνοιξε, Βασιτιανέ, ἐκραξε φωνὴ τις ἐκ τοῦ διαδρόμου τοῦ ὑπερῶου.

— Εἴμ' ἐγώ, ὁ Γιακουμῆς.

— “Ω! ὁ καλὸς μου κουμπάρος ἀνέκραξεν ὁ Βασιτιανός, σπεύδων ἵνα τῷ ἀνοιξῆ.

Ἡ Ἐθρεσία ἔκαμε μορφασμόν τινα, σημάινοντα ὅτι ἡ ἔλευσις αὐτοῦ δὲν τὴν ἠγχαρίσκει τόσον οὗτος ἦτο καλὸς ἐργάτης, τίμιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ σπάταλος, μέθυσος καὶ ὅστις ἐφοβεῖτο τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐπὶ τοῦ Βασιτιανοῦ.

Ὁ Ἰάκωβος εἰσήλθεν, εὐθυμος, ζωηρός, μὲ βλέμμα καὶ μειδιάμα καὶ εὐτυχεστέρου ἀνδρὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Βασιτιανός προσέφερε θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ τὸν προσεκάλεσε νὰ συμμερισθῆ τὸ λιτὸν αὐτῶν γεῦμα.

— Βρὲ τί λέτε! τί λέτε! ἀνέκραξε ὁ ἄλλος. Τὴν πρωτοχρονιὰ πρέπει νὰ τὴν περάσωμε μὲ μεγαλήτερη διασκέδασι... διασκέδασι πρώτης... Κι' ἦλθα νὰ σὲ πάρω, Βασιτιανέ, καὶ σὲ ὀδηγήσω ἀμέσως ἀμέσως στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ «Φοῖνικος» ὅπου μᾶς ἔχουν ἔτοιμάσει ἓνα τραπέζι πλουσιοπάρογο... Παρετήρησε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τοὺς μορφαμούς τῆς Ἐθρεσίας καὶ ἔσπευσε νὰ προσθήσῃ μετ' ὅσης ἠδύνατο εὐπροσηγορίας καὶ τοῦ λόγου σας, ξέρετε τοῦ λόγου σας, κυρὰ ποῦ θὰ κοπιᾶστε... Εἶναι καὶ ἡ γυναῖκά μου... Εἴμαστε ἐμεῖς κι' ἐμεῖς καὶ ἔχομε ὅλα τὰς γυναϊκάς μας. Εἶναι πρᾶγμα τακτικὸ καθὼς θὰ ἰδῆτε.

— Καὶ τὰ παιδιὰ; διέκοψεν ἡ Ἐθρεσία. — Νὰ τὰ κλείσωμαί στο σπῆτι νὰ ἐνοχλοῦνται καὶ νὰ κάμουμε ἴσως ἄνο κατὸ τὸ σπῆτι;...

— Τὰ παιδιὰ, βεβαίωτατα... ἐμεῖς τ' ἀφίνομε στὸ σπῆτι... Ἄλλὰ ἂν θέλης νὰ τὰ πάρης μαζὶ σου κυρὰ μου...

— Στὸ ξενοδοχεῖο τὰ παιδιὰ; ὄχι, κύριε Ἰάκωβε, μὲ συμπαιθῆς· ἐγὼ δὲν θέλω οὔτε ὁ ἀνδρας μου νὰ ἔλθῃ.

— Ἄλλὰ σ' αὐτὴ τὴν περίστασι!... Εἶναι μία αἰτία, ὅπου ἀξίζει γιὰ ἕκαστὸ, τὸ ξέρετε; δὲν σοῦ τὰ εἶπα ἀκόμη ὅλα. Κι' ἄκουσε ἐδῶ... Ἐπειτα ἀπὸ τὴ λογοτριβὴ ὅπου ὁ Βασιτιανός κι' ἐγὼ ἐλάβαμε μὲ τὸν Ἄντωνν διὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπεργίας, ὅπου ἐκεῖνο τὸ ζῶον ἤθελε στατικῶς νὰ μᾶς κάμει νὰ λάβουμε μέρος...

— “Α! ναι εἶναι πρᾶγματι ζῶον — διέκοψεν ἡ γυνή. — Εἶναι ἓνας ἀκαμάτης, ἓνας κακὸς ἐργάτης, ἓνας ὅπου δὲν λείπει ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο καὶ τίποτ' ἄλλο καὶ ἀκόμη μάλιστα αὐθάδης...

— Ναι, ἀλλὰ κατὰ βάθος ἐὰν τὸν ἐξετάσης δὲν εἶναι κακός, ξέρετε... Εἶναι ἓνας παλαιὸς σύντροφος καὶ εἶναι δυσάρεστον νὰ τὰ ἔχομε κακὰ μὲ αὐτὸν ἀκόμη δὲν ἐφιλιωθήκαμε καὶ τώρα μερικοὶ φίλοι ἐπεμθῆκαν καὶ ἐσυμφώνησαν ὅτι τὴν πρωτοχρονιὰν ἀνάμεσα στὰ ποτήρια καὶ στὴ χαρὰ θὰ ἐθάψαμε καθε ἕχθρα καὶ θὰ ἐγενόμεσθε φίλοι ὡς πρῶτα. Καὶ πιστεύω ὅτι καὶ σὺ, Βασιτιανέ, δὲν θὰ μᾶς ἀρνηθῆς.

Ἡ Ἐθρεσία παρετήρει μετ' ἀγωνίας τὸν σύζυγον ἀλλ' ἡ καρδιά τῆς ἀνεκουφίσθη ὅταν τὸν ἤκουσε νὰποκρίνεται.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Ἡ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις» τῆς Γαλλίας δημοσιεύει περιεργὸν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν ἀνεκδότων «Ἀπομνημονευμάτων» τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας. Πρόκειται περὶ ἐπελθόντος συμβεβηκότος εἰς τὸν στολισκὸν τῆς Βουλώνης, καὶ παρωδηθέντος ὑπὸ τοῦ Ταυλλεράνδου ἐν εἴδει ἐπιστολῆς:

Πρῶταίνα τινα ἰππεύσας ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ ἐπιθεώρη τὸν ναυτικὸν στρατόν, καὶ διέταξεν ἵνα τὰ πλοῖα, ἅτινα προσδεδμενὰ ἐσχημάτιζον γραμμὴν, ἐγκαταλίπωσι τὰς θέσεις των, ἐπειδὴ προτίθετο, ὡς ἔλεγε, νὰ ἐπιθεώρησῃ διὰ τὸν συνῆθη αὐτοῦ περίπατον, καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του ἵνα τὰ πάντα ὡσὶν ἔτοιμα καθ' ἣν ὥραν διέταξε. Πάντες ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ αὐτοκράτορος ἦτο ἡ θέλησις του διεθίβασαν κατὰ τὴν ἀπουσίαν του τὴν διαταγὴν εἰς τὸν ναύαρχον Bruix, ὅστις ἀπήντησε μετ' ἀταραξίας, ὅτι λυπεῖται πολὺ, καθόσον ἡ ἐπιθεώρησις δὲν θὰ λάβῃ χώραν σήμερον, καὶ ἐπομένως οὐδὲν πλοῖον ἐκινήθη.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ περιπάτου, συνήτησε τὸν ναύαρχον, καὶ πάραυτα ἤρξατο τρομερὰ σκηνή:

— Κύριε ναύαρχε, λέγει ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τεταραγμένης φωνῆς, διατὶ ποσὸς δὲν ἐξετελέσατε τὰς διαταγὰς μου;

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ ναύαρχος Bruix μετὰ σεβασμοῦ, ἐπικεῖται φοβερὰ θέλλα... τὴν ὅποιαν καὶ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης βλέπει· θέλετε νὰ ἐκθέσητε τὴν ζῶν τοσοῦτων γενναίων ἀνδρῶν;

Τῷ ὄντι ἡ βαρύτης τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ οἱ ἀμυδροὶ μυκημοὶ ὅτινες ἠκούοντο μακρόθεν ἐδικαιολόγουν μεγάλως τοὺς φόβους τοῦ ναύαρχου.

— Κύριε, ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ μᾶλλον παρωργισμένος, ἐπανελάβα τὰς διαταγὰς μου διατὶ δὲν ἐξετελέσατε αὐτάς; αἱ συνέπειαι ἀποβλέπουσιν ἐμὰ μόνον. Ὑπακούσατε!

— Μεγαλειότατε, δὲν θὰ ὑπακούσω.

— Κύριε, εἰσθε αὐθάδης.

Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ἔχων εἰσέτι τὸ μαστιγιὸν του εἰς τὴν χεῖρα, ἐπροχώρησε πρὸς τὸν ναύαρχον ἀπειλητικῶς. Ὁ ναύαρχος ὀπισθοδρόμησεν ἐν βῆμα, καὶ θέσας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους του.

— Μεγαλειότατε, λέγει ὁ χωρῶν, προσφυλαχθῆτε.

Πάντες οἱ περιστάμενοι ἐπάγωσαν ἐκ τοῦ φόβου.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκίνητος καὶ τὴν χεῖρα ἔχων ὑψωμένην προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τοῦ ναύαρχου, ὅστις διετήρει ἀκόμη τὴν ἀπειλητικὴν αὐτοῦ θέσιν. Τέλος ὁ αὐτοκράτωρ ἐρριψε χαμὰ τὸ μαστιγιὸν του, ὁ ναύαρχος Bruix ἀφῆκε τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του, καὶ, μὲ ἀποκεκαλυμμένην κεφαλὴν, ἤκουσεν ἐν σιγῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φρικτῆς ταύτης σκηνῆς.

— Κύριε ὑποναύαρχε Magon, λέγει ὁ αὐτοκράτωρ, νὰ ἐκ-

τελέσητε ἀμέσως τὴν κίνησιν τῶν πλοίων ἣν διέταξα. Ὅσον δὲ δι' ὑμᾶς, κύριε, ἐπαναφέρων τὰ βλέμματά του ἐπὶ τοῦ ναύαρχου Bruix, θὰ ἐγκαταλείψητε τὴν Βολώνην ἐντὸς 24 ὥρων, διὰ νὰ ἀποσυρθῆτε εἰς Ὀλλανδίαν. Πηγαίνετε.

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ἀπεμακρύνθη πάραυτα. Ὀλιγαριθμοὶ τινες Ἀξιωματικοὶ ἔθλιψαν τὴν χεῖρα τοῦ ναύαρχου ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει του, ἣν ἐπρότεινε αὐτοῖς.

Ἐν τούτοις ὁ ὑποναύαρχος Margon ἐξετέλεσεν τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος διαταχθεῖσαν κίνησιν. Ἡ θέλλα ἐξεργάγη. Πλέον τῶν 20 κανονοφόρων λέμβων μεστῶν στρατιωτῶν καὶ ναυτῶν ἐναυάγησαν. Ἦκουον τὰς θλιβερὰς φωνὰς τῶν ναυτῶν, οὐδεμίαν δ' ἠδύνατο νὰ παράσχωσιν αὐτοῖς βοήθειαν.

Βαθίως ἐγγιχθεὶς ἐκ τοῦ θαύματος τούτου, μὲ καρδίαν διαρραγεῖσαν ἐκ τῶν θρήνων ἀπείρου πλήθους, ὅπερ ἡ θέλλα εἶχε συναθροίσει εἰς ἀποκρήμους ἀκτάς, ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅστις ἔβλεπε τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς ἀξιωματικούς αὐτοῦ νὰ ὀφθαλμοὺν ἐκ φόβου περὶ αὐτόν, ἠθέλησε νὰ δώσῃ παράδειγμα ἀφοσιώσεως, καὶ ἀφοῦ ματαίως προσεπάθησεν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτόν, ἐρρίφθη εἰς σωσίθιον λέμβον λέγων:

— Ἀφήσατέ με! ἀφήσατέ με! πρέπει νὰ σώσῃ τις αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἡ λέμβος ἐπληρώθη ὕδατος, τὰ κύματα διήρχοντο καὶ ἐπανερχόντο ἄνωθεν, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἦτο ἤδη κατακεκλυμένος. Κῦμα ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων ἔριψε τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ἔνωθεν τῆς ἀκτῆς, καὶ ἐκ τῆς συγκρούσεως ταύτης μόνον ὁ πῖλος αὐτοῦ παρέρυθη. Ἡλεκτρηθέντες ἐκ τοῦ τῶσου θάρρους, ἀξιωματικοί, στρατιῶται, ναῦται καὶ πολῖται, ρίπτονται εἰς τὰ κύματα οἱ μὲν κολυμβητῆ, οἱ δὲ διὰ λέμβων, ὅπως τάχιον προσφέρωσι τὰς βοήθειας των. Δυστυχῶς μικρὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν ἀτυχῶν ἠδυνήθησαν νὰ σώσωσι, καὶ τὴν ἐποῦσαν ἡ θάλασσα ἐξέβρασεν εἰς τὴν ἀκτὴν πλέον τῶν 200 πτωμάτων μετὰ τοῦ πῖλου τοῦ νικητοῦ τοῦ Marengo.

Ἡ βραδεία αὐτῆ εὐσπλαγγία ἤρκει νὰ ἐνθουσιάσῃ τὸν Ταυλλεράνδ, ὅστις διηγήθη τὸ ἐπεισόδιον οὕτω:

Διφνιδία τινα συμβεβηκότα ἅτινα ἐπιφέρεισι τὴν ἀπώλειαν δεκαπεντάδος ἀνθρώπων καὶ δύο ἢ τριῶν πλοίων, δι' αὐτόν εἶναι εὐκαιρία πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς εὐαισθησίας του. Συνέλλεξεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰς πλέον ἐγγυητικὰς μαρτυρίας τῆς εὐνοίας τοῦ στρατοῦ.

Ἄφελεν, ὅθεν, νὰ διανεῖμη χρήματα ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς πέριξ, διὰ νὰ ἀποσοβῆσῃ τοὺς ἐπαπειληθέντας γογγυμούς.

Δ. Δ.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Ἐν τῷ κόσμῳ, ἔλεγεν ὁ Μ., ἔχεις τριῶν εἰδῶν φίλους. Ἐκείνους ὅστινες σὲ ἀγαπῶσιν ἐκείνους ὅστινες δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου διὰ σέ· καὶ ἐκείνους, ὅστινες . . . σὲ μισοῦσι.

* * *

Ευσεβής χριστιανός (;) άπαντων Έθραϊφ τινι καθ' υδόν, έρά-
πισεν αυτόν άνιλεως. Έκείνος εζήτει μετά δακρύων την αίτιαν.

- Οί πρόγονοί σου, άπαντξ ο χριστιανός, έσταύρωσαν τόν Σωτήρα μας και μιλάς άκόμη;
- Καλά σου ζυπητούρια. Έστερα από τόσον καιρό τó ένθυμήθηκες νά δείρης έμένα ; Χαράστο!
- Άδιάφορο έγώ έχθες τώμαθα.

Ο Συναγματάρχης Rédiocrane και τοι κατάκοπος έκ
των στρατιωτικών γυμνασίων, έν τούτοις είναι ύποχρεωμένος
τήν επισύσαν νά έγερθῆ λίαν πρωί.

Έκ φόβου δέ μήπως δέν έγυπηήση, προσκαλών τόν ύπη-
ρέτην του Lamberníc :

- Θα μὲ έγυπηήσης, λέγει εἰς αυτόν, αύριον τó πρωί εἰς
τάς εξ.
- Μάλιστα Συναγματάρχα μου. . . άμέσως όταν κτυπή-
σετε τόν κώδωνα.

Η έφημερίς Rappel προτάειν τó εζής επώνυμον διά τó
ύπουργείον : τó ύπουργοίον των άγάμων.

Τέσσαρες ύπουργοί, τῷ όντι, εἰσίν άγαμοί. Εἰσὶ δ' ούτοι :

Ο Στρατηγός Campenon, των στρατιωτικών Waldeck-
Rousseau, των έσωτερικών Challemeil-Lacour, των έξωτε-
ρικών Raynal, των Δημοσίων έργων.

Έάν προσθέσωμεν και τόν χηρεύοντα Cochery, ούτως έ-
χομεν πέντε ύπουργούς εζών τó γυναικείον στοιχείον λάμπει
διά τῆς άπουσίας του.

- Έχετε άλλον άδελφόν, κύριε ;
- Έχω ένα.
- Περίεργον. Η άδελφή σας, μου έλεγε προχθές, ότι
έχει δύο άδελφούς.
- ; ; ; ! ! !

Ο κ. Γ. Α. διάσημος άφηρημένος πρὸς τόν ένοικια-
στήν του.

— Φίλε μου, μου χρεωστῆς εἶ ένοικία και έγώ δέν ήμπορώ
νά περιμένω. Σάν δέν έχης νά πληρώνης ένοικία, τότε, κτίσε
ένα δικό σου σπίτι.

— ; ; ;

Ο κ. Σ. Α. διαλέγεται πρὸς τήν φίλην του κ. Χ. Τ. ήτις
τῷ άρέσκει!

- Δύο ώραιάς κυρίας, έγνώρισα, φίλη μου, εἰς αυτόν τόν
τόπον. Δύο μόνον !
- Η άλλη ποιᾶ εἶνε ;
- ! ! !

ΙΧΝΕΓΜΑΝ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Άττικόν Ημερολόγιον του δισέκτου έτους 1884

Υπο Ειρηναίου Ασωπίου

Εύνοϊκή συμπράξις φιλοκάλων λογίων.

Δέν θέλει βεβαίως ύποληφθῆ ώς παρέλκων ο έν ταῖς στή-
λαις του Άπόλλωνος λόγος περί του έτησιου τούτου βι-
βλικού καλλιτεχνήματος, έν φ' ο εύφυλόγος εκδότης περι-
συλλέγει μετ' άκατα βλήτου φιλοπονίας από δεκαοκτώ ήδη
ένικυτων τὰς άττικωτέρας εύφυίας των διαπρεπιστέρων παρ
ήμιν λογογράφων και ποιητών, προσφέρων κατ' έτος τó κάλ-
λιστον των πνευματικών δώρων εἰς τούς μετ' ένδιαφέροντος
άκολουθούντας τήν σύγχρονον έλαφράν φιλολογικήν κίνησιν.
Άλλως τε, έν τῇ ένεστώσῃ περιόδῳ τῆς φιλολογικῆς άδρα-
νείας, τῆς ποιητικῆς σ τειρώσεως και τῆς πρὸς τὰς έλευθερίους
καθ' όλου τέχνας άδιαφορίας, ών ο εύγενής όργανισμός και ή
άμιλλα άπεπνίγη έν τῇ βοή και τῇ συγχύσει του χρηματι-
σμοῦ και των ύλιστικῶν τάσεων τῆς έποχῆς, τοιαύτα φιλο-
λογικά κειμήλια, οἷον τó Άττικόν Ημερολόγιον του
κ. Άσωπίου, σπάνια, ώς όάσεις δροσεραὶ έν άύχμηρῃ έρημίᾳ,
δικαίως έφελκύουσι τήν προσοχήν των όλίγων εἰσέτι παρ'
ήμιν όνειροπόλων, ότινες, έν τῇ άνατροπῇ των κοινωνικῶν
και ήθικοπολιτικῶν όρων, ύφ' ούθς κινεῖται αυτομάτως μονο-
νού ή ήμετέρα κοινωνία, δέν έπαυσαν εἰσέτι νά πιστεύωσιν εἰς
τήν ιδέαν και τó αίθήρημα και νά άποδύωνται εἰς τούς εύγε-
νεῖς τῆς διανοίας άγώνας.

Πρὸς τούτους όθεν ιδίως αί βραχεῖαι φάε γραμμαὶ περί του
έργου του κ. Άσωπίου, έν φ' εκτός των παγκοσμίων έποχῶν,
του έορτολογίου, των άστρονομικῶν και μετεωρολογικῶν παρα-
τηρήσεων, ποικίλα άρθρα φιλολογικῆς και επιστημονικῆς ά-
ξίας και ποικίλης ύφῆς περικοσμοῦσι τὰς πεντακοσίας αυτού κομ-
ψᾶς σελίδας, εζών πέντε άνήκουσιν εἰς τήν χαριστάτην και
καλλιτεχνικήν γραφίδα του ιδίου κ. Άσωπίου, τήν πάντοτε
φαιδράν και νεάζουσιν, ήτοι ή Έπεινομίς, ο Κυριεύων
του έτους Πλανήτης, ή Δίκη των Γυναικῶν και
τὰ ύπέρ και κατά Παροράματα έν τῷ βιβλίῳ
του Θεοῦ, και τó υπό τήν έπιγραφήν Κάρφος και
Δοκός, όπερ εἰσὶ καυστικωτάτη αλλά μετὰ χάριτος και
εύφυίας σάτυρα κατὰ των σχολαστικῶν ζόντων ένείνων παρ'
ήμιν λογίων, ότινες κόπτονται και διαμείβονται πρὸς άλλή-
λους μακράς και άγόνους συζητήσεις περί τῆς γραφῆς ή του
τοιούδε ή τοιούδε τρισμοῦ μιᾶς λέξεως, άξιοῦντες νά επανα-
φέρωσιν εἰς τήν ζώην τήν γλώσσαν του Ξενοφώντος και του
Πλάτωνος, έν ή έποχῇ στερούμεθα γλώσσης ελληνικῆς καν
καταγωγῆς, έστω και παρεφθαρμένης, διά τὰς καθ' εκάστην

Η ΤΡΕΛΛΗ

Έπεισόδιον τῆς 21 Μαΐου 1882.

Τί μεγάλη γιορτή εφημερώνει
Σ' τοῦ Μαγιστῆ τῆ γιορτῆ τῆ μεγάλη,
ποῦ δόξαγορᾶ φάλλει τ' άηδόνι
τῆς άνοιξέως τ' άπειρα κάλλη;

Μὲ μιᾶς δλα τ' άστέρια εἰσύσαν
τῆς γλυκιστῆς και χλωματῆς των άχτίδες,
ποῦ τοῦ ναῶτη μονάκριβας ήσαν,
σ' τó σκοτάδι τῆς τύχης εἰλίπιδες.

Μὰ ματὰ γαλανῆ τῆς αὐγούλας
τὰ πουλιὰ τ' εἰς τῆς φωλιατῆς τους ξεπνάει
και, βοφῶντας άχνό τῆς δροσούλας,
τῶνα τάλλο γλυκὰ τραγουδάει.

Τοῦ βοσκού τ' εἰς τὸ βοῦνδῆ φλογέρα,
παρηγόρια τοῦ πόνου του μόνη,
γλυκοῦς ήχους σκορπῆ τ' εἰς τὸν αέρα,
ποῦ κ' αὐτὰ τὰ θερὰ εὐλιγώνει.

Και σιμάτου τὸ λάγρο του άρνάκι,
ποῦ δέν έχει τ' εἰς τῆ σάνη του ταῖρι,
μὲ παιχνίδια πηδᾶ τὸ αὐλάκι
και τρελλὸ έσφυλάττει τῆ φτέρη.

“Οὐ” ή Πλάση με γέλιο προβάλλει
με βοῦνὰ και λιβάδι' άνθισμένα,
και παντοῦ τ' όργανοῦ τῆν άγκάλη
δέν μαυρίζει καν σὺννεφο ένα.

Σὲ μὰ τέτοια όράνια εἰκόνα
ποῦ ή φύσις ποθεῖ νά στολίσῃ,
και νά διώξῃ τὸν κρόο χερμιῶνα
και παντοῦ τῆ χαρὰ νά σκορπίσῃ.

Δες καὶ κάτω ποῦ πρόβαλε καίτι,
από καίτη τὸν έρημο βράχο,
και άργὰ τ' εἰς τὸ λοῦδῶ μονοπάτι
πέραταε σκεπτει καὶ μονάχο.

“Ος τὰ πόδια τυμμένο τ' εἰς τὰ μαῦρα,
ροθερὸ και σκληρὸ τὸ σημάδι,
ποῦ μιᾶς δείχνει πῶς καιεἰ ή λαύρα
τῆν καρδιά μας, τοῦ άσπλαχνου άδη.

Καὶ ποῦ πάει σὲ πλάτανο φθάνει
ποῦ τ' εἰς τὰ νέφ' ή κορφή του δες θάμνη,
σταματᾶ, κ' ή καρδιά τ' άνασάγη,
βράζ' έν άχ! ποῦ βούλουν οἱ κάμποι.

Συμφορὰ τ' εἰς τῆ καρδιά ποῦ εύρέθη
εἰς τὸν κόσμο αὐτὸν νά στενάξη,
και τ' εἰς τὰ άγκάθια τῆς λέπης ποῦ εἰδέθη
άχ! τοῦ κάκου βοήθησα θά κρᾶδη.

Σημ. Τό άνωτέρω ποίημα άπήγγιλλεν ο κ. Δ. Κ. Σακελλαρό-
πουλος μετ' άλλων άνεκδότων αυτού ποιημάτων έν τῇ αίθούσῃ
των συνεδριάσεων του Συλλόγου ο Περιλήξας ούτινος επίτιμον μέ-
λος τυγχάνει.

ανάγκας του βίου. Και άληθώς, ή γλώσσα, ή χρώμεθα έν τε
τῷ οίκῳ, τῇ άγορᾷ και ταῖς λοιπαῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν,
εἰσὶ βαθυλώνειον κράμα φραγκικῶν και τουρκικῶν λέξεων και
φράσεων, καθόσον οί καθ' ήμᾶς περί τήν γλώσσαν διατρίβον-
τες οὐδέποτε έφιλοτιμήθησαν, πρακτικώτερον και λογικώτε-
ρον σκεπτόμενοι, νάρξωνται τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς από
αὐτῶν πρώτιστα των σκευῶν, των ώνιων, και των άπαραι-
τήτων ειδῶν του καθ' ήμέραν βίου, ών ή όνοματοθεσία εἰσὶν
ετερόγλωσσος, όθνεία, λειψανον δουλικῆς έποχῆς και βαρβα-
ρου. Υπό τήν έποψιν ταύτην ή μελέτη του κ. Άσωπίου
Κάρφος και Δοκός έχει πολλήν τήν σοβαρότητα, ήν
άρτυει οὐχ ήττον διά τῆς συνήθους αὐτῷ εὐτραπέλειας και
χαριτολογίας, ής δέν στερούονται και τὰ έτερα αὐτοῦ μεθυ-
γραφικὰ άρθρίδια, μετ' άπληστίας αναγιγνωσκόμενα. Εκτός
τούτων ο αναγνώστης εύρίσκει έν τῷ Άττικῷ Ημερο-
λόγιῳ και έτέρα διατρίβας άξιολόγους, ώς τήν Αἰχ-
μάλω τον βασιλίσσαν Τωάνναν του κ. Φιλισπ.
Παρασκευαίδου, βιογραφικὰς σημειώσεις περί του Άλε-
ξάνδρου Κομουνοδούρου υπό του άρχαίου συμμα-
θητοῦ και παιδικῷ φίλου του ζοιδίμου άνδρός κ. Χ. Βουρ-
δουμπάκη, περί τῆς έν Λονδίῳ άρχαίας Έλλην. Έκκλησίας
υπό του κ. Ε. Καστόρχη, Σκέψεις παιδάγωγικῆς
υπό του κ. Θ. Ν. Φιλαδελφέως, τὸ Μυθιστόρημα, από-
σπασμα, εἰμῆ άπατώμεθα, άνεκδότου μελέτης περί τῆς Γαλ-
λικῆς Φιλολογίας υπό τῆς εύπαιδευτοῦ κόρης κ. Αικατερίνης
Ζάρκου, Εἰκόνας εἰς τῆς βυζαντινῆς Ἰστορίας
υπό του πολυμαθοῦ κ. Μάρκου Ρενιέρη, Άναμνήσεις
εἰς τῆ Γερμανίας εἰς τῆς εἰς τῆς ώραιῶν έννοιῶν άρ-
θρον του κ. Νεοκλ. Καζάκη, μεταφρασιν έμμετρον του δρά-
ματος του Βικτωρος Ούγκῶ ο βασιλεῦς διασκει δά-
ζει υπό του κ. Εὐγ. Ζαλακώστα και έτερα άρθρα μετ' εύκα-
ρυστικῆς αναγιγνωσκόμενα. Έν τέλει του Ημερολογίου ύπαρ-
χει λεύκωμα ποιήσεων, ήτοι τὸ υπό τήν έπιγραφήν Η πα-
ρηκμα και υα γυνή, θερμόν και τρυφερόν ποίημα τῆς κ.
Μαρτέτας Μπίτσου, τὸ εἰς τῆς σοῦν τὰ φίλον ποιη-
τῆν τῆς πολυκλαύστου ποιητρίδας Φωτεινῆς Οἰκονο-
μίδου, τὸ εἰς τῆς Λεύκωμα φίλου υπό τῆς νεαρῆς έν
Κωνσταντινουπόλεϊ έμμούσου κόρης κ. Βιργινίας Π. Εὐαγγελ-
λίδου, τήν πρὸς ή Άνασσαν τῆς Ρουμου-
νίας θερμῆ προσφώνησις του κ. Άγγιλέως Παράσχου, τὸ
εἰς τὸ Λεύκωμα τῆς του κ. Γεωργ. Παράσχου, και τὸ
“Εαρ του γνωστοῦ συνεργάτου ήμῶν κ. Κωνστ. Φ. Σκόκου.
Καλλύνουσι δέ τὸ όλον έργον του κ. Άσωπίου πλείστα εἰ-
κόνας, φιλοκάλως εἰξεργασμένα, ώς τοιούτον δέ άποβαίνει εύά-
ρεστον άμα και ωφέλιμον άνάγνωσμα διό και συνιστώμεν
αὐτὸ εὐκρινῶς και εἰς τούς συνδρομητὰς του Άπόλλω-
νος.

Και στενάζοντας έέρνει την σκέπη,
ποῦ τὸ πρόσωπο σκέπαζ' ἀκόμα,
καὶ ὁ ἥλιος μὲ ζήλια του βλέπει
κόρη, ποῦχε τὸ ἴδιο του χρῶμα.

Μὰ ματιά της βολή, δακρυσιμένη
σ' τὴν πολέχρωμη φύση σκορπάει
καὶ 'ς τὸ δένδρο πικρὰ κουμπισμένη
τέτοια λόγια τὰ λέει ἀρχινάει.

"Αὐ τὰ ὄρη κ' οἱ κάμποι ἀρθοῦνε
κλ' ὄλ' ἡ πλάση εἶναι μὲ εὐωδία
καὶ τ' ἀηδόνια γλυκὰ χαιρετοῦνε
τοῦ Μαγροῦ τὴ γλορητὴ στὰ κλαδιά.

"Αὐ 'ς δλόφωτη ρύχτα τὸ κῆμα
δίνει μύρια ε' τὴν ἄμμο φιλλά,
καὶ σ' δ'ιλάνθιστο πλέκονε κλῆμα,
τὴ φωλιά τους τ' ἄθωα πουλιά.

"Όλα πίκρα γὰ μὲ, καὶ σκοτάδι
εἶν' ἡ λάμψη τῆς γῆς, κ' ἡ χαρά,
καὶ νομίζω πῶς εἶμαι 'ς τὸν ἄδη
καὶ τὰ βλέπω 'μπροστά μου νεκρά.

"Όιμέ... ποῦ μ' ἀταίρησαστο ταῦρι
γὰ τὰ σμίξω μοῦ ἦταν γραφτὸ,
σὰν ε' ὀλόμαυρα σὺννεφ' ἀστέρι
χωρὶς λάμψη καμὰ τὰ θαφτῶ.

Σὰν τὰ φύλλα τοῦ ῥόδου τὸ χλόρι,
ποῦ τὰ βίχρει ἔνα ἔνα χλωμά,
ἀπ' τὴ πίκρα τῆς νύκτες μου οἱ χρόνοι
σβνοῦν στὰ χεῖλη τοῦ τάφου σιμά.

"Όιμέ, ποιά ζωὴ μ' ἀπομέρει
εἰς τὴν ἀχαρῆ τούτη τὴ γῆ;
μὲν ἀνρῆ θὰ βρεθῶ πεθαμένη
ἄχ, ἄς ἔρθη ἐκεῖν' ἡ ἀνρῆ.

Αὐτὰ εἶπε ἡ δόλια, κλ' ἀρχίζει
μὲ λαχτάρια τὸ δρόμο της πάλι,
καὶ ε' τὸν κάμπο παντέρμη γυρίζει
σὰν ξερόφυλλο σ' ἄνεμον ζάλη.

"Εδὼ πέτραις πατεῖ κλ' ἐκεῖ ἀγκάθια
ποῦ ε' τ' ἀγκύλια τους ἔχουν φαρμάκι,
ὅπως βλα τοῦ κόσμου τὰ πάθια
ἔχουν μαῦρο καθένα σαράκι.....

Τὰ μαλλιά της, ψηλὰ σηκωμένα,
ἀπ' 'δὼ κλ' ἀπὸ 'κεῖ ἀνεμίζουν,
σὰν δρο φίδια σφιγκτὰ ἀγκαλιασμένα
στὸ λαιμὸ της τριγύρω σφουρίζουν.

Δὲν τὴν μέλλει ἄν πέτραις πατάη
ἢ μ' ἀγκύλια δλόπικρ' ἀγκάθι,
'δῶθε 'κεῖθε ἀστόχαστα πάει...
'Αχ! βοήθεα, θεέ μου!... τρελλάθη...

Τὰ βουνὰ ποῦ τὴν βλέπουν βογκοῦνε
καὶ τὰ φύλλα 'στὰ δέντρα τους κλαῖνε,
τὰ πουλιά θλιβερὰ φτερουγοῦνε
καὶ πικρὰ τὸ τραγοῦδι τους λένε.

Κλ' ἐκεῖ ποῦτρεχε ἡ μαύρη ξαγρίεται,
στὴν ποδιά τοῦ βουνοῦ, κλ' ἀγναντεύει,
ποταμὸ μὲ βουὴ τὰ κυλιέται,
ποῦ νομίζεις τὴ γῆ πῶς σαλεύει.

"Ριζιμυγὰ καὶ δειδρὰ συνειπαίρνουν
'στὴν ὄρη τὰ θολὰ κύματά του
καὶ ξεσκλίδια μὲ λύσσα τὰ φέρουν
καὶ τὰ βίχρουν στὴ θάλασσα κάτω.

"Ποταμὲ! μὲ λαχτάρια τοῦ λέει,
καὶ κορτά του πετῶ τὰ ζυγώση,
σὸ τὸ στήθος μου σβῶσε ποῦ καίει,
κ' ἡ δροσὰ σου δροσὰ τὰ τοῦ δόση.

Σὰν αὐτὰ τὰ νερά σου ποῦ τρέχουν
μὲς τὸ Μάι θολὰ κλ' ἀφρισμένα
καὶ τὰ νεράτα μου Μάι δὲν ἔχουν
καὶ σὰν νέφη παιροῦν μαυρισμένα...

Ναί! ἄς σμίξῃ τὸ μαῦρο σου κῆμα
μὲ τὴν μαύρη ζωὴ μου, ἄς σμίξῃ,
καὶ κορτά σου ἄς ἔρθῃ τὸ μνήμα
καὶ τὸ ἄθλιο κορμί μου ἄς πρίξῃ.

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ τρέλλα τὴν φέρνει
ἄχ! καὶ πέφτει μὲ μὲ ε' τὸ ποτάμι,
καὶ σὲ λίγο τὸ κῆμα τὴν σάλφνει
στὸν ἄφρό του σὰν τὸ κοῦρσο καλάμι.

.....
.....
.....

Τῆς ἀνρῆς, πρὶν ὁ ἥλιος προβάλλει
θγαίνει ὁ ναύτης νερὸ γὰ τὰ πάρη'
μὲ λαχτάρια θωρεῖ σ' ἀκρογιάλι
τὸ πριγμένο τῆς κόρης κορφάρι.

Τρομασμένος γυρνᾷ στὸ καράβι....
οἱ συντρόφοι ἀκοῦνε τὸν ναύτη,
καὶ μαλ' ἔτσι τὸ μνήμά της σκάθει
καὶ τὸ ἔρμη κορφάρι της θάφτει.

Σπάζουν ἔνα κομπὶ δρο κομμώτρια,
κ' ἔνα κάρουν σταυρὸ καὶ τὸν 'μπήρουν,
μὲ καῦμὸ καὶ μὲ δάκρυ στὰ μάτια,
εἰς τὸ ἔρμη μνήμα, πρὶν φύρουν.

Μὲ τὴ φούχτα τους βίχρουνε κῆμα
γὰ συγκώρσο, τὴ δόστειχη κλαῖνε...
κλ' ὅσοι τώρα δεβαίρουνε ἀκόμα,
νά, τὸ μνήμα τῆς ἀμοιρῆς λέει!...